

Випуск № 20 (1 жовтня)

Вінниця – Львів – 2016 р.

ПЕРЕДМОВА

Електронна збірка видана проектом «Дерево казок» за підтримки проекту «Казка». У 20 номері збірки розміщено фінські та чеські народні казки, а також найцікавіші авторські казки від проекту «Казка». Мандруй захоплюючим світом казок разом з нами – пізнавай лише найкраще!

Збірка «Дерево казок» – це серійне щомісячне електронне видання, що розповсюджується абсолютно безкоштовно.

Своє життя збірка розпочала 1 березня 2015 року.

ПРОЕКТ «ДЕРЕВО КАЗОК»

(<https://derevo-kazok.org>)

«Дерево казок» – величезний безкоштовний архів авторських та народних казок, які ви можете прочитати українською мовою. Тут ви знайдете не лише українські казки, а й казки інших країн. Проект складається з 4-х основних розділів: українська народні казки, казки народів світу, казки українських авторів та казки авторів світу. Автор та адміністратор проекту – *Лук'янюк Євген*.

Наші контакти:

derevokazok@gmail.com – головна адреса ел. пошти.

Приєднуйтеся до нас:

Ми на Facebook: <https://www.facebook.com/derevokazok>

Ми в Twitter: <https://twitter.com/KazkuPpUa>

Ми на GooglePlus:

<https://plus.google.com/communities/102303859954667667228>

Ми Вконтакті: http://vk.com/derevo_kazok

ПРОЕКТ «КАЗКА»

(<http://kazka.in>)

Сайт «Казка» розпочав свою діяльність в 15 жовтня 2011 року. Наша діяльність була спрямована на пошук всіх казок, що написані чи перекладені українською мовою, це могли бути і народні, і авторські твори. Ми також звертали увагу на аудіо, часом на відеокказки. Загалом нас цікавив будь-який контент чи медіа, що має стосунок до казок. Але з 1 січня 2016 року ми вирішили зосередитись на авторських казках. Ми змінюємо дизайн і концепцію сайту. Починаємо не тільки колекціонувати казки, а і пропагувати авторів цих казок. Долучаємось до розвитку сучасної української літератури в вузькій ніші – казки. Ми не відмовляємось і від перекладів творів іншомовних авторів на українську мову, отже, прагнемо пропагувати всю авторську казкову літературу.

Контакти:

ua@kazka.in – адреса ел. пошти.

Ми на Facebook: <https://www.facebook.com/Kazka.in>

Ми в Twitter: <http://twitter.com/Kazkain>

Засновник проекту – **Тарас Амброз**.

ЗМІСТ

Розумний кравчик (Брати Грімм)	3
Нев'януца квітка (фінська народна казка)	5
Королева бджіл (Брати Грімм)	9
Судне поле (чеська народна казка)	12
Помічники пам'яті (Анжела Левченко)	17
Здібний учень (фінська народна казка).....	19
Курчатка (Таня Мур).....	27
Мишка-наречена (фінська народна казка)	28
Лінива кішка (Дюла Ійєш)	34
Чому миші, коти й собаки між собою не миряться (чеська народна казка).....	36
Художник і гумка (Таня Мур).....	37
Як у містечку котячому рака топили (чеська народна казка)	39
Як заєць ошукав ведмедя (українська народна казка).....	41
Як брати наймитували (фінська народна казка).....	44
Казка про сміливу принцесу та зачарованого дракона (Надя Рибальченко).....	49
Вугляр і ведмідь (чеська народна казка).....	55

Розумний кравчик

Жила колись принцеса, і була вона дуже гордовита: як прийде до неї наречений, то вона починає загадувати йому загадки; а якщо він їх не розгадає, то поглузує з нього і прожене з очей.

Одного разу повеліла вона оголосити: хто загадку її розгадає, за того вона і заміж піде.

І от нарешті об'явилися троє кравців. Двоє старших вважали, що вони великі майстри, справу свою кравецьку знають, як ніхто інший.

А третій кравчик був з виду непоказний і страшенний тухтій, але він гадав, що саме йому випаде щастя одружитися з принцесою.

Зібралися в дорогу двоє старших кравців і кажуть третьому:

– Залишайся ти краще вдома, бо не з твоїм розумом можна чогось досягти.

Але кравчик не дав себе збити з пантелику і сміливо рушив у путь-дорогу.

Пройшло небагато часу, і вони всі втрьох з'явилися до принцеси і забажали, щоб вона загадала їм свої загадки,– люди, мовляв, прийшли тямущі, досвідчені, і розум у них такий тонкий, що у вушко голки пролізе.

А принцеса їм і каже:

– Є у мене на голові дві різнокольорові волосинки, отже, якого вони кольору?

– Якщо в цьому вся загадка,– сказав перший кравчик,– то ось тобі і розгадка! Одна чорна, друга біла, як про сукно кажуть – чорне у білу цяточку.

Посміхнулася принцеса:

– Ти не розгадав моєї загадки. Нехай відповідає другий.

Тоді відповів другий:

– Як не чорна і не біла, то каштанова та руда точнісінько як у мого татуса святковий сюртук.

– І ти не вгадав,– промовила принцеса.– Нехай відповідає третій, цей, я бачу, знає напевно.

Виступив сміливо молодший кравчик і каже:

– У принцеси на голові одна волосинка срібна, а друга золота. Почула це принцеса, зблідла від переляку, майже знепритомніла від того, що кравчик правильно відгадав. Прийшла вона до тям і мовить:

– Цього надто мало, щоб я пішла за тебе заміж; ти маєш дещо зробити. Лежить у нашому сараї ведмідь, от і проведи з ним цілу ніч, а коли я вранці встану і побачу, що ти живий, тоді і одружимося.

Вона гадала таким чином позбавитися кравчика. Але кравчик не злякався. Він охоче погодився і сказав:

– Як сміливо задумано – то вже півсправи зроблено.

Коли настав вечір, привели кравчика до ведмедя. Ведмідь вже налагодився кинутися на кравчика і поздоровкатися з ним гар- ненько своєю лапою.

– Гей ти, тихіше, тихіше,– сказав кравчик.– От я вже тебе заспокою.

Він спокійнісінько поліз до кишені та дістав звідти волоські горіхи, розкусив їх і почав їсти. Побачив це ведмідь, і захотілося йому тих горіхів скуштувати. Поліз кравчик до кишені і дав йому цілу жменю, але то були не горіхи, а камінці.

Сунув ведмідь їх у пащу, почав гризти, а розгризти ніяк не може. “Хай йому грець! – подумав він.– Що ж я за бовдур такий, якщо навіть горіха розгризти не можу!” І каже він кравчикові:

– Послухай-но, розгризи мені горішка!

– Он ти який,– мовив кравчик.– Паща у тебе ось яка велика, а маленького горішка розгризти не можеш!

Взяв він камінь, але замість нього сунув до рота горіх, і – клац! – той і розколовся.

– Треба буде ще спробувати,– сказав ведмідь.– Бачу я, справа така, що і я, мабуть, зможу. Дав йому кравчик знову камінець.

Став ведмідь над ним сопіти, гризти з усіх сил. Та хто ж може розгризти каміння! Тут витяг кравчик з-під поли скрипку і почав на ній награвати. Почув ведмідь музику, не міг втриматися, почав танцювати. Потанцював трохи, і так це йому сподобалося, що він спитав кравчика:

– Послухай, а чи важко навчитися грати па скрипці?

– Та зовсім легко, ось дивись – сюди я кладу пальці лівої руки, а правою рукою смичком вожу; бач, як воно весело виходить: гоп гоп гоп, тра-ля-ля!

– Так грати на скрипці і мені б кортіло! сказав ведмідь.– Можна було б танцювати, коли захочеться. Навчи мене грати!

– З превеликим задоволенням, якщо в те в тебе є для цього здібності. Ану, покажи мені свої лапи. Е, та вони в тебе надто довгі, треба трохи кігті підрізати.

Приніс кравчик лещата, ведмідь поклав до них свої лапи; тут кравчик почав їх затискувати якомога сильніше, а тоді й каже:

– Тепер трохи почекай, поки я принесу ножиці. І, залишивши ведмедя ревити від болю, ліг в кутку на солому і заснув.

Почула ввечері принцеса, як реве ведмідь, і подумала, що реве він від радості, покінчивши з кравчиком. Встала вона вранці безтурботна і задоволена, але глянула в сарай – бачить – стоїть кравчик, веселий та здоровий, поруч з ведмедем.

Що тут було їй сказати? Адже в присутності всіх вона дала йому обіцянку...

Звелів тоді король подати їм карету, і принцеса разом з кравчиком поїхала до церкви – вінчатися. А двоє інших кравців позаздрили щастю свого приятеля. Увійшли вони до сараю і звільнили ведмедя від лещат. Розлючений ведмідь кинувся навздогін за каретою.

Почула принцеса, що ведмідь вже близько реве, перелякалася і закричала:

– Ой лишенько, це женеться за нами ведмідь! Тут наш кравчик швидко зметикував, що йому робити: встав на голову, виставив ноги у вікно карети та закричав:

– Бачиш ці лещата? Якщо ти не заберешся, то попадеш у них знову!

Побачив це ведмідь, повернувся і побіг геть. А кравчик з принцесою спокійнісінько поїхали до церкви та повінчалися. І жив він з нею щасливо, немов жайвір польовий. Тут і казочці кінець.

Автор: Брати Грімм

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/brati-grimm/rozumniy-kravchik.html>

Нев'януца квітка

Вчаклунки була донька-вродливиця, до якої почав залицятися королевич, маючи намір побратися з нею. Та коли юнак дізнався, що мати дівчини ворожка, полишив кохану, і весілля розладналося. Стара розлютилася, зібрала всю свою могуть і обернула

королівство на голу піщану пустелю, а всіх мешканців – на вовків, лисиць і ведмедів. Королевич став великим пелехатим клишавцем, і чари могли зникнути лише тоді, коли якась дівчина щиросердо покохає королевича-ведмедя.

Саме в цей час один заможний купець зібрався в далеку дорогу. Перед від'їздом покликав до себе трьох доньок і спитав, які гостинці привезти їм із мандрівки.

– Привези шовку, оксамиту і м'яких ведмежих шкур, – попрохала старша.

– Любий татку, – мовила середульша, – привези мені осяйних коштовностей, золотих браслетів і перснів із діамантами.

А найменша донька зронила:

– Я не знаю, чи є таке на світі, але хотіла б мати квітку, яка ніколи не в'яне.

Купець пообіцяв сповнити їхні бажання і зі своїм вірним слугою та повною хурою добра вирушив у дорогу. Він дістався столиці іншої держави, дуже вигідно продав товар і купив усе необхідне.

Своїм донькам набрав шовку, оксамиту, ведмежих шкур, золота й коштовних каменів. Однак найважче було сповнити бажання меншої, бо нев'янучої квітки не було ніде. Не знайшов такої – і край, хоч і перепитав усіх садівників, обійшов підряд усі сади.

Нарешті купець вирушив додому, й одного вечора на піщаному пагорбі на валку налетіла страшна буря, геть споночіло. Коні збилися зі шляху і довго чвалали в цілковитій п'їтми. Коли це віддалік заблїмало світло. Вони рушили в той бік і скоро дісталися пишного палацу з багатьма ясно освітленими вікнами.

Купець зайшов до хоромів і став оглядати. Він проминув чимало розкішних, з коштовними люстрами залів, але ніде не побачив ані жодної душі. Тоді вийшов на подвір'я і сказав слугі:

– Відведи коней до стайні, тут нікого немає вдома, хоч ніби недавно було багацько челяді. Та що нам з цього! Якщо не знайдемо іншого місця, заночуємо тут.

Слуга розпряг коней, поставив їх у стайню, нагодував і напоїв. Він ступив разом із хазяїном до палацу; вони сіли на канапу й вирішили тут передрімати ніч. Проте подорож так їх натомила, що небавом обоє поринули в глибокий сон.

Невдовзі слуга злякано підхопився, бо йому здалося, буцімто хтось ходить покоюми. Нікого не було видно, одначе на столі з'явилися кава й пшеничні пампушки.

Мандрівничі залюбки попили кави з пампушками і знову заснули. Перегодом слуга прокинувся від запаху смаженини. Ба! – на столі парував смачний обід.

Подорожні охоче все з'їли, й, витираючи рота серветкою, купець сказав:

– Обслуговують добре, хоч і не видно челяді. Хто відає, можливо, у них для нас і постелі готові?

Він зазирнув до сусідньої кімнати – там сяяли білосніжними простирадлами дві постелі.

Подорожні лягли спати і прокинулися наступного дня, коли сонце підбилося вже височенько. Слуга пішов до стайні загнудати коней. А купець тим часом походжав палацом – шукав, кому б подякувати за гостину. Одначе не зустрів нікого, а в одній залі на вікні побачив красиву червону квітку. І тут купець згадав прохання своєї мізиночки.

«Може, це і є та нев'януча квітка», – подумав він і зірвав квітку.

Раптом до хоромів увалився пелехатий ведмідь з вишкіреними зубами.

– Навіщо ти зірвав мою найкрасивішу квітку? – люто заревів клишавець.

Купець одповів тремтячим од жаху голосом:

– Пробач, ради Бога, я не хотів зробити зле, та моя молодша донька попрохала, коли я рушав у подорож, привезти їй нев'янучу квітку, і я пообіцяв сповнити її бажання.

Ведмідь пророкотів:

– Бери вже, віднеси їй на знак мого вітання. Але зятям: ціна квітки – дорога. Мій палац без господині, і ти повинен прислати свою доньку сюди. Коли так не вчиниш, очікує тебе жорстока помста.

Що діяти купцеві зі скрутою в серці пообіцяв привезти ведмедеві свою меншеньку.

Зажурений повернувся купець додому. На подвір'ї йому назустріч кинулися доньки. Старша запитала:

– Любий татусю, чи привіз мені красивих тканин і ведмежих шкур?

Середульша, згоряючи від нетерпіння, поцікавилася:

– А чи не забув, татусю, привезти мені золоті прикраси й коштовне каміння?

– Авжеж, не забув,– одповів купець і віддав дітям обіцяні подарунки.

– А нев'янучої квітки, мабуть, не знайшов ніде? – запитала мізинка.

– Привіз навіть це,– сказав батько, простяг юнці зірвану у ведмежому палаці квітку і зронив при цьому.– Але обійшлася вона дуже дорого!

– А саме? – запитала дівчина нетерпляче.

– Вона коштує твого життя,– відповів купець і розповів, що трапилось у порожньому палаці.

– Я жадала цієї квітки й заплачу за неї сповна,– мовила донька.

Наступного дня купець спорядив юнку в дорогу, відвів до ведмежого палацу і сумно попрощався з нею на подвір'ї. А донька з високо піднесеною головою ступила до хоромів і пройшла порожніми покоями. Коли проминула останній, сіла на канапу й розплакалася:

– Ох, нещасна я! Невже до кінця життя буду отут самотиною?!

Та ось із ближньої зали нечутно ввійшов ведмідь, поклав лапи дівчині на коліна й заспокоїв:

– Не сумуй і сліз не проливай! Може, ти звикнеш і все буде гаразд!

Ведмідь дбав про найсмачніші страви для дівчини, але це не допомагало –

вона марніла на очах.

– Ти побиваєшся за рідною домівкою, певне, хочеш побачити своїх батьків і сестер? – поцікавився якимось ведмідь у юнки.

– Хіба це можливо? – спитала дівчина.– Невже справді могла б побачити свою родину?

– Можеш! – одповів клишоногий і повів її до зали, де на стіні висіло величезне дзеркало.

– Дивися,– сказав звір дівчині.– Дзеркало це чарівне, і ти побачиш у ньому тих, хто тобі наймиліший.

Юнка поглянула в люстро і побачила, мов наяву, всіх своїх рідних: батька, неньку, обох сестер.

Коли вона через кілька днів знову підійшла до дзеркала, ведмідь запитав:

– Чи ти не бачиш там нічого, окрім рідні, чи мій образ жодного разу не промайнув у люстрі?

– Ні,– відповіла дівчина.

Тоді пелехатий звір схопив дзеркало і брязнув ним об підлогу – дрібне скалля розлетілося врзнобіч. Дівчина зайшлася плачем.

– Невже сумуєш за домівкою і через це проливаєш сльози? – запитав ведмідь.

– Я хотіла б побувати вдома, – зронила юнка.

– То й поїдеш, – пообіцяв володар лісу. – Можеш там побути три дні, але третього дня, коли годинник проб'є опівніч, мусиш бути тут.

Дівчина пообіцяла повернутися у визначений час, ведмідь дав коней та карету, і юнка вирушила додому.

Три дні промайнули так швидко, ніби три години. Третього дня дівчина пізно заквапилася в дорогу, аби вчасно дістатися до ведмежого палацу.

Годинник пробив дванадцятку, коли карета з купцевою донькою ще була далеко від палацу, і той із гуркотом провалився під землю. На тому місці, де була споруда, утворився глибокий колодязь.

Дівчина з горя стала плакати на цямрині. І тут лісовий володар запитав із глибини:

– Чому це ти проливаєш сльози?

– А тому, що ти пропав у колодязі, – відповіла дівчина.

– Ну, йди-но сюди, до мене, – запросив ведмідь.

Мізинка стрибнула в колодязь і обхопила ведмедя за шию.

Тієї ж миті чари зникли і ведмідь обернувся в чарівного князя. Серед смарагдового саду вивершився королівський палац із вежами. Вся пустеля знову стала квітучою країною, і челядь знову набула людської подобі. Радість і веселощі запанували в палаці, бо стали готуватися до бучного весілля купецької доньки й красеня-князя. А нев'януча квітка кохання цвіла під їхнім вікном, поки й віку їхнього.

Автор: фінська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/nevjanucha-kvitka-finska-kazka.html>

Королева бджіл

Якось двоє королевичів подалися у світ шукати пригод. Захопило їх там у свій вир життя, збилися вони на манівці, та вже й не вернулися додому. Тоді найменший королевич, якого

всі звали Дурником, пішов шукати братів. Та коли він нарешті знайшов їх, ті почали сміятися з нього.

– Де вже тобі, немудрому, домогтися чогось у світі, як навіть ми, багато розумніші за тебе, з чим прийшли в нього, з тим і лишилися!

Пішли вони далі разом і натрапили на мурашник. Два старші брати хотіли розкидати його й подивитися, як перелякані мурашки бігатимуть і переноситимуть у безпечне місце свої яєчка, та Дурник сказав:

– Не чіпайте їх, мені буде дуже важко, як ви зруйнуєте мурашник.

Пішли вони далі й побачили озеро, де плавали качки. Старші брати хотіли вполювати їх, але Дурник не дав їм і сказав:

– Не чіпайте їх, мені буде дуже важко, як ви вб'єте качок.

Потім вони натрапили на бджолине дупло, в якому було так багато меду, що він аж по стовбурі стікав. Два брати хотіли розпалити багаття під деревом і подушити бджіл, щоб забрати мед, але Дурник знов не дав їм і сказав:

– Не чіпайте їх, мені буде дуже важко, як ви попалите бджіл.

Нарешті брати прийшли до якогось замку. Бачать – а в стайнях стоять кам'яні коні й ніде немає жодної живої душі. Вони оглянули весь замок, кожен його залу, і скрізь було порожньо. Аж ось у самому кінці вони натрапили на двері, які були замкнені на три замки. Але в дверях було маленьке віконечко. Брати заглянули крізь нього в кімнату й побачили там сірого, як попіл, чоловічка, що сидів біля столу. Вони погукали його раз, другий, та чоловічок ніби не чув їх. Аж за третім разом він підвівся, відімкнув двері і вийшов до них. Але не озвався жодним словом, тільки повів їх до столу, заставленого всілякими наїдками й напоями. А коли брати наїлися й напилися, відвів кожного до окремої спальні.

Другого ранку чоловічок прийшов до старшого брата, мовчки кивнув йому головою і підвів його до кам'яної таблиці. Глянув королевич на таблицю, а там написані три завдання, які треба виконати, щоб зняти чари з замку. Перше завдання – визбирати в лісі за день з-під моху перли зачарованих королівен. Усіх тих перлів була тисяча, і якщо до заходу сонця хоч одна перлина не буде знайдена, той, хто шукатиме їх, обернеться в камінь.

Старший брат пішов у ліс і цілий день шукав перлини, та знайшов до вечора тільки сто. І коли зайшло сонце, сталося так, як було написано на таблиці: він обернувся в камінь.

Наступного дня пішов у ліс середній брат, але йому не пощастило так само, як і старшому, – він знайшов до вечора не більше як двісті перлин і обернувся в камінь.

Нарешті настала черга йти в ліс Дурникові. Шукав він, шукав перлини, але спробуй знайти їх серед моху! Дуже то була забарна справа. Побачив він, що до вечора всіх не вишукає, сів на камінь та й заплакав.

Сидить він, плаче, аж гульк – а до нього йде мурашиний король, якому він дорогою врятував життя, і за собою п'ять тисяч мурашок веде. Почали вони нищпорити між мохом і невдовзі познаходили всі перлини й поклали в купку перед Дурником.

А друге завдання було таке: дістати з озера ключа від спальні королівен.

Прийшов Дурник до озера, а по ньому плавають ті качки, яким він дорогою врятував життя. Довідались вони, що йому треба, пірнули на дно й витягли ключа.

А третє завдання було найважче. Треба було з трьох заснулих королівен вибрати наймолодшу й найкращу. Але вони були всі однаковісінькі, тільки тим і відрізнялися, що, перше ніж на них наслано чари, їли неоднакові солодощі: старша грудку цукру, середня ложку сиропу, а найменша ложку меду.

Зажурився Дурник – хіба можна вгадати, що котра їла? Аж гульк – а до нього летить королева бджіл, яких він урятував від вогню дорогою. Вона обнюхала уста кожної з заснулих королівен і врешті сіла на уста тієї, що їла мед. Так Дурник узнав, яку королівну треба вибрати.

Як тільки він назвав її, чари відразу розвіялися, всі прокинулись зі сну, а ті, хто обернулися в камінь, знов набули людської подобі.

Дурник заручився за наймолодшою і найкращою королівною, а коли помер її батько, став королем. А його брати одружилися з сестрами нової королеви.

Автор: Брати Грімм

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/brati-grimm/koroleva-bdzhil.html>

Судне поле

За давніх часів наш світ був не такий, як тепер. Якби ото наші батьки й діди встали, нині вони б нічого не впізнали. Де тепер, скажімо, лежить село Макоїди, там колись зеленів ліс, та ще який ліс! Дерево до дерева, кожне високе аж до неба і таке грубе, що і двоє дядьків не обхоплять. Було в тому лісі темно і опівдні, де пак нинішнім лісам! Тепер ми в посадках все проріджуємо та проріджуємо деревця, і, поки ліс підніметься, уже він такий ріденький, що в ньому де хоч гарбою розвернешся. Воно-то нині інакше й бути не може, бо людей усе прибуває, а поля – ні.

А їсти кожному дай, ото ж і треба ліс корчувати, щоб дістати земельки під плуг.

Коли ж зазеленіло жито замість смерек уже в Диких Козах, Лахці й па Підскаллі, дійшла черга й до того місця на Тетеручій горі, котре зветься у нас Судним полем. На тому кутку з прадавніх часів мала лисичка під старим буком, поміж каменями, свою нору. У тій норі пам'ятала вона ще своїх бабу й діда, батька й матір, там сама народилась і там же своїх діточок привела.

А було це якраз з того боку, де тепер починається па узліссі рів дядька Печериці.

Якось рано вранці вийшла лисичка, як завжди, па прогулянку, а назустріч їй мчить чорний пес Циган, що із млина в Макоїдах. Пес, мов скажений, гавкав густим голосом і чимдуж гнався за зайцем, мало лисичку не збив з ніг.

– Стій! Аніруш! – крикнула лисичка і почала з ним сваритися. – Куди тебе нечиста сила несе? Хіба ти не знаєш, що це мій куток? Я тут нікому не дозволю ловити зайців у мене під носом та ще й у всіх на очах, серед білого дня! Хіба ти забув нашу угоду?

– Було, та загуло! – зареготав пес. – Тепер я сюди перебираюсь, а тебе ми звідсіля викуримо!

– Споконвіку Тетеруча гора належала лісовим звірам, а не дурним собакам! – розлютилася лисичка.

Ще трохи вони полаялись і покричали, як-то завжди буває, коли двоє сперечаються за одну річ, аж поки стомились і замовкли. Тоді лисичка:

– Даремно ми з тобою сперечаємось. Адже у нас є свої звірячі закони, хай вони й говорять. А за цими законами все, що до рову, – моє! Якщо ж хто хоче це собі взяти, мусить перше у мене відвоювати. Отож поки сонце сяде, приходь до рову зі своїми товаришами, а я зі своїми. Будемо битись, і хто виграє, тому й дістанеться ліс!

Закон є закон! Проти того не смів Циган ані гавкнути, і так вони з ЛИСИЧКОЮ й розійшлися.

Аж тепер напав на Цигана-неборака страх. Потьопав він навпростець до села і тільки одне думав: «Охо-хо, добру я кашу заварив! Адже я тієї ледацюги-лисиці не подолаю. То така, що всіма мастями мазапа. Як приведе з собою вовка й ведмедя, то що мені діяти? Доведеться відступити їй ліс та ще й просити, щоб не гнівалась».

Так і дибуляв бідний пес, попустивши хвіст до землі і похиливши голову. Аж раптом трапився йому дорогою Крачанеків кіт, старий, сивий і вусатий, наче тюремний стражник. Сидів кіт па ганочку у своїх господарів Крачанеків і вигрівався на сонці. Циган його й не помітив би здаля, якби той сам не озвався:

– А чого це ти, сусіде, похнюпився? Чи не сталося чого лихого?

– Це ти, сусідочку? – спинився пес і почав розповідати: – Авжеж, сталося. Клята лисиця не хоче нас пускати до лісу. Хоче воювати. Доки сонце сяде, мушу з нею битися при рові.

– Я тебе самого не пущу! – вмить стрибнув кіт з ганку і став поряд із Циганом, аж у того на серці трохи полегшало.

Коли проходили вони нова ставок па майдані, купався там яновцівський гусак. Крилами тріпотів так, що вода па всі боки бризкала, шиєю тер собі спину, чистив пір'я дзьобом, щоб гускам краще сподобатись. Як побачив він поряд собаку й кота, одразу ж зрозумів, що тут щось не так. Був гусак цікавий, отож і запитав:

– Га-га-га! А куди ви отак рано?

Циган і йому розповів, що його чекає в лісі біля рову, і гусак загелготів:

– Го-го-го! Бий її лиха година, ту лисицю! Як хочете, піду і я з вами!

– Аякже, хочемо! – гукнули пес і кіт один поперед одного. Тоді гусаквиліз швиденько із ставочка, обтрусився та й пішов разом з ними.

Біля садиби Коваржиків стояв на плоті півень і позирав униз на курей, що греблися в гною. Він теж нічого не знав, що діється у селі. Побачив

мельникового собаку, Крачанекового kota і яновцівського гусака, чемно привітався до них і запитав:

– Кукуріку! Куди це ви поспішаєте, хлопці-молодці?

– Гайда з нами! – погукав його гусак, котрий добре знав півня через іншу пригоду, і розповів, про що йдеться. – Ото буде привілля, якщо ми той ліс відвоюємо! І мурашиних яєчок, і хробачків, і жуків – усього там знайдеш. – І так йому розписував, що скортіло півню покуштувати всіх тих ласощів, злетів він до них з муру і закричав щосили:

– Кукуріку! Ходімо разом!

– Ну, тепер нас досить, – мовив пес і гордо оглянув своє військо. Був він радий, що зібрав стільки товаришів і що вони його люблять.

– Треба нам десь підкріпитися, бо до вечора ще далеко, – озвався гусак, якому завжди хотілось і їсти, і пити.

– Ну, то за мною! Я плачу! – відповів пес і запросив усіх до корчми. Кіт замовив собі рибки, гусак – горщечок вареного вівса, півень – гороху з часником. Попоївши, друзі почали радитись, як їм краще воювати з лисичкою. Час спливав, як вода, і, коли сонечко стало хилитись до гори Верховиці, всі четверо рушили в дорогу.

Селом уже пішла поголоска, й кожному було цікаво глянути, як четверо приятелів марширують, галайдакають і співають, наче військо, що йде до бою.

– Гайда за мною! Тепер я плачу! – вигукнув гусак, коли побачив крамничку, і перший завернув до дверей.

– І то правда! – погодились усі й посунули за ним. Крамар кожному налив з пляшини солодкої наливки, і друзі рушили до лісу.

А лисичка теж не губила часу. Як тільки пес Циган побіг до села вона одразу ж подалася шукати допомоги. Побігла спершу до самого ведмедя, але той, побачивши її, щось забурчав сердито і почвалав у хащі. Вовк теж навіть говорити з нею не схотів, бо, коли нещодавно забрів на її куток, лисичка миттю сполошила всю дичину, так що він по зміг уполювати ані миші. Побігла вона до борсука.

– Поможіть, дядечку!

Але борсук і бровою не повів, перекинувся на другий бік і захропів ще дужче. Побачила лисичка, що на всій Тетеручій горі ніхто про неї й чути не хоче, бо кожного вона або обдурила колись, або капость якусь устругнула.

«Що ж мені робити?» – замислилась лисичка і вирішила, що треба бігти туди, де її так добре не знають. Задерла вона хвіст і подалася лісом аж на німецький бік. Поки проскочила притьмом повз село Валтнржів і дісталася до Нейбауської **гуги**, усяка звірина від неї тікала або ховалася, і тільки під кінець надибала руда зайця Матея. Спав заєць під ялинкою, як забитий, і, коли його лисичка збудила, затрусився з переляку, аж зуби в нього зацокотіли.

– Ану, Матею, швиденько вставай і біжи за мною! – наказала йому лисичка. – Я маю битися з Циганом із Макоїдів, а ти мені допоможеш.

– Я? Битися з собакою? – зарюмсав заєць. – Що ж я йому зроблю?

– Коли я із Циганом зчеплюся – стрибай мерщій йому на спину і щосили дряпай його і кусай! А як не підеш зі мною – я тебе на цьому ж місці роздеру! – пригрозила лисиця.

– Ну, якщо так, то я піду, – неохоче мовив заєць і спроквола встав зі свого ліжка.

Пішли вони разом і за хвилину зустріли на галявині дикого цапка з молодецькими ріжками.

– Оце добре! Ти нам теж допоможеш! – скочила до нього лисичка. – Пес – твій ворог так само, як і наш. А як не допоможеш – я тобі на цьому ж місці перекушу горлянку!

– Якщо треба, то допоможу, тільки ж я не знаю, як це зробити! – затремтів цапок від страху.

– Коли ми зітнемося з Циганом, будеш у нього буцати рогами, наче в пень, щоб йому дух перейняло!

Не встигла лисичка до кіпця все пояснити, як прилетіла з Тетеручої гори стара цікава тетеручка, сіла поближче на гілку і одразу ж запитала, що тут сталося.

– Оце добре, що прилетіла! Наче знала, що ми тебе чекаємо, – зраділа лисичка. – Хочуть мене вороги вигнати з лісу і хто й зна, чи не прийде потім твоя черга. Отож мусиш і ти нам пособити: скочиш Циганові на голову і виклюєш йому очі. Сама я його не подужаю, бо то міцний лобуряка. А як не допоможеш – попрощаєшся до ранку зі своїми пташенятами!

– Добре, поможу чим зможу, – пообіцяла тетеручка, бо дуже боялася за своїх пташат.

– Ну, тепер нас багато. В дорогу! – звеліла лисичка. – Виберемо собі зручне місце, заховаємось, а коли прийде поганець-пес, усі разом кинемось на нього, й поборемо!

Та н повела із цим своє військо до рову. І хоч не хотілося звірам іти за нею, проте йшли, бо кожен лисички боявся.

На Тетеручій горі залізла лисичка разом а ними в кущі і почала визирати, чи не йде нес від села.

Недовго довелось їм чекати, аж рантом бачать, як від Гопзипого обійстя чеше Циган із своєю ватагою.

Лисичка подивилась-подивилась і чує, як у неї пробіг мороз по спині.

– Хай йому біс! Щось їх забагато,– промовила вона наче сама до себе.

Тут і заєць Матей обіззався:

– Дивіться, дивіться! Он за собакою якийсь дядько іде, залізний шворінь несе, ще й бурмоче, як капрал у війську: «Гераус, гераус!»¹

– Цить, страхополоху! – крикнула на нього лисичка. – Це ж кіт наїжачився, хвоста задер і мурчить собі, а ти подумав, що він по-німецькому балака!

– Н-н-не знаю, н-н-не знаю! – промекав переляканий цапок. – Он за ним біжить ще один, несе на плечах сталеві серпи і ключки і все вигукує: «Карки рву! Карки рву!»

– Ти теж боягуз! – злісно крикнула на нього лисичка. – Чи ти не бачиш, що то півень? Це в нього пір'я па хвості труситься і блищить, крила по землі теліпаються, наче шаблі, а сам він кукурікає з переляку!

– Гляньте! А той, що позаду, несе спис на білому ратищі, а сам шипить, мов гадюка! – вигукнула тетеручка, яка сиділа на гілці, мов на кафедрі в костьолі, і бачила далі за всіх.– Оцей вже, певно, на мене намірився.

– Цить, боягузко! – розгнівалась по-справжньому лисичка. – Така стара і така дурна! Чи ти не бачиш, що то шкандибає старий гусак? Шию витягнув, наче спис, дзьоб щосили роззявив і гелгоче.

Але все було марно, бо в страха великі очі. Чим ближче підходив пес зі своїми товаришами, тим було гірше.

– Друзі, ми пропали! – крикнув заєць і дременував щодуху до лісу.

– Я тож тут не зостануся,– замакав цапок і чкурнув слідом.

«А чи ж я така дурепа, щоб дати себе прохромити цією жердиною?» – подумала тетеручка, затріпотіла крильми і полетіла чимдалі.

Тільки лисичка не сміла зрушити з місця і чекала, поки пес надійде ближче. Знала вона, що по-злomu нічого з ним не вдіє, тому ступила назустріч, впала перед Циганом навколiшки і попросила миру.

– Ну то як, виберешся звідси по-доброму? – суворо запитав пес.

– Виберуся разом із дітьми аж за Файтоуцеву скелю і, поки житиму, носа сюди не поткну, тільки подаруй мені життя! – просила лисичка.

– Чуєте це? – повернувся Циган до свідків, а коли ті покивали головами, що чують, мовив лисиці: – Щоб до ранку не було по тобі й сліду, а як не втечеш – побачиш, що тебе чекає!

Кіт одразу ж почав так нявкати, гусак гелготати, півень кукурікати, а пес гавкати, що бiдолашна лисичка з тієї музики мало не очманіла. Напав на неї ляк, взяла вона ноги па плечі і більше тут не з'являлася.

Пес Циган повернувся до села зі своїми друзями, наче генерал з військом. Всю дорогу вони вигукували: «Ого-го-го! Ліс наш! Ми перемогли! Гайда всі до лісу!» – і люди в селі раділи. На другий день узяли вони пилки й сокири, почали рубати ліс і возити дрова, потім випалили пні, викорчували коріння, повикопували каменюки з землі, і до зими вже зеленіла замість дикого лісу озимина, густа, як кожух.

А на Тетеручій горі той куток, де все це сталося, ще й нині на вічну пам'ять про те, як воювала лисичка з собакою, зветься Судним полем, і так він зватиметься, аж поки стоятиме білий світ.

* **Гута** – невеликий склоплавильний завод.

Автор: чеська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/sudne-pole-cheska-kazka.html>

Помічники пам'яті

Олексійко повернувся додому похнюплений. Відкинув убік портфель, і задумливо сів біля дзеркала.

– Синку, кепські справи? – обіймаючи, поцікавився батько.

– Які проблеми, козаче, може спробуємо якось розв'язати їх разом?

– Та ось вчителька сказала, щоб я зарубав собі на носі, що як ще раз запізнюсь...от я й вибираю, де б це на тому носі зарубати, – зі сльозами на очах прошепотів.

Батько посміхнувся:

– Ось бачиш, не така вже й страшна твоя проблема. Бо кажучи “зарубай на носі”, мають на увазі – запам’ятай. Цей вислів дуже-дуже давній. Коли ще не було письма, люди, щоб щось запам’ятати, робили позначки на чомусь. Так для рахунку овець в стаді чи мішків із борошном ставили зарубки на звичайній палиці. Такі ж позначки робили і для рахунку днів. У Робінзона Крузо також був такий календар. От якраз від цього й походить – зарубати на носі. Носом називали якраз ту палицю, що завжди носили із собою.

– Тобто не ніс цей, що на обличчі, а ніс від слова нести?

– Правильно!

– Ой, як цікаво, тату, а були іще якісь помічники пам’яті?

– А ти сам згадай. Он у нас на кухні на стіні висить мамин листочок-записничок, як він називається, пригадуєш?

Олексій миттю вибіг на кухню.

– Вузлички на пам’ять! То це також означає “щоб пам’ятати”?

– Так, синку.

– І у цього вислову також є своя історія?

– Аякже. Колись у Південній Америці жителі країни Перу користувались вузликовим письмом. І навіть зараз є такі пастухи, які знають цю мову.

– То вони замість літер малювали вузлики?

– Ні, для вузликового письма брали товсту мотузку, до якої прив’язували, мов китиці, кольорові шнурочки різної довжини. Чим ближче до товстої мотузки був шнурочок, тим важливіше було те, про що людина мала пам’ятати.

– А як же вони ним користувались?

– Кожен колір щось означав: чорний – смерть, білий – мир чи срібло, червоний – війну, жовтий – золото, зелений – хліб. А якщо шнурочок був безбарвним, то означав якесь число. Прочитати такий напис було дуже складно. Увагу слід було звертати і на товщину шнурків, і на те, як вони зав’язані, і де розміщуються.

– І діти ним користувались також?

– Вузликовій грамоті – “квігу”, навчали і дітей. В деяких інших племенах гуронів та ірокезів замість вузликів використовували

намистинки або мушлі, з яких робили цілі пояси, розпилюючи на частинки. У вождів цих племен зберігались мішки таких поясів.

– Тату, але ж зараз ми не користуємось нічим таким.

– Чому ж, всі кольори зберегли своє давнє значення і до сьогодні. Хоча б на флоті. З кольорових прапорців складено цілу азбуку, за допомогою якої перемовляються кораблі. А сигнали на залізниці? Це також кольорове письмо.

– Ти стільки цікавого мені розповів, я обов'язково розкажу друзям! – вже в дверях, одягаючись, вигукнув Олексій.

– От і зарубай такому на носі, – посміхнувся батько.

Автор: Анжела Левченко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/anzhela-levchenko/pomichniki-pam-yati.html>

Здібний учень

У сиву давнину серед темного пралісу у злиденній хатині бідувала родина: батько, мати й син. Хлопчик був слабкий здоров'ям, проте здібний до науки: самотужки навчився читати. Коли синові сповнилося п'ятнадцять літ, батько сказав йому:

– Ти й сам бачиш, яке жалюгідне наше життя. І тобі нічого на щось путяще сподіватися, якщо залишишся у цих нетрях, де завжди вогко й зимно. Ось чому я раджу тобі йти у світ широкий шукати щастя й достатку.

Хлопець розрюмсався, але погодився з батьком, наступного ранку полишив рідну домівку й вирушив через ліс до села. Обіч стежки росло чимало чорниць, він став їсти ягоди й непомітно заблукав у гущавині.

Сонечко вже стояло на вечірньому прюзі, і хлопець боявся зостатись у нічному лісі. І що ретельніше він шукав стежку, то далі заходив од неї.

Раптом підліток завмер на місці: до нього наближався випещений пан у чорному суконному сурдуті зі срібними гудзиками.

– Добридень, хлопче, – мовив незнайомец і зупинився. – Ти з'явився переді мною, як на запрошення. Я саме хотів іти до села шукати собі наймита. Чи не хотів би ти служити в мене?

– Охоче, – відповів хлопець, – але боюся, для наймита я надто слабосилий.

– Та нічого,– втішив пан.– Ти в мене змужнієш і подужчаєш. До того ж робота легка й проста. Можна навіть сказати, що я беру тебе учнем.

Хлопчина погодився і потайки радів, як йому поталанило першого ж дня. Він пішов з новим господарем, хоч трохи потерпав, чи все складеться так просто.

Невдовзі вони досягли галяви і перед здивованим хлопцем серед струнких сосон постав розкішний палац із вежами.

Підліток чекав, що слуги у яскравому вбранні кинуться назустріч власникові палацу, але й на подвір'ї, і в хоромях не було ні душі. Тільки у пишному передпокої, м'яко ступаючи, господаря вийшов стрічати кіт – чорний, величезний, мов рись, хвоста тримав сторчма, а очі палали смарагдово.

– Ходи-но сюди, покажу тобі роботу,– запросив пан і повів хлопця на кухню. На вогні кипів, булькаючи, величезний мідний казан.– Нічого іншого,– вів далі господар,– тобі робити не треба, а тільки пильнувати, щоб ні вдень ні вночі під казаном не згасав вогонь. І зятям – не смій odkривати покришку на казані й піддивлятися, що в ньому вариться. Якщо ретельно сповнятимеш свої обов'язки, отримаєш хорошу платню – сто срібних монет за рік.

Хлопчина пообіцяв робити все як слід, щоправда, здивувався, що за таку просту роботу вельми дорого платять. Адже він знав, що за сто срібних монет можна було купити досить гарну хату.

– А зараз я піду в своїх справах,– кинув пан.– Якщо, бува, заснеш, тебе розбудить кіт.

Молодий наймит сів перед піччю на ослінчик, підкладав під казан дрова й пильнував, щоб увесь час палахкотіло полум'я. Як тільки його збороли дрімливиці – голова опустилася на груди, очі заплющилися,– звідкілясь вистрибнув чорний кіт і впився гострющими пазурами в литку. Хлопець, здригнувшись, прокинувся.

– Я поїду на ярмарок,– одного дня сказав пан.– А ти пильнуй вогню, аби не згас, і дивись мені, не швендяй покоями.

Та тільки хлопець почув, як брязнула брама, він підхопився з ослінчика й пішов роздивлятися палац. Ось завітав і до господаревих хоромів – це була справжня чаклунська й чортівська майстерня. На столі лежала чорна книга – на чорних аркушах білили літери. Юний наймит здогадався, що в цій книзі криються знання й можуть господаря.

Він почав уважно читати книгу, бо хотів же бути заможним і дужим, як власник оцього палацу.

Та невдовзі до господареві робітні забіг чорний кіт, вчепився кігтями хлопцеві в литку і пронявкотів:

– Підтримуй вогонь, підтримуй вогонь, а то згасне, а то ще згасне!

Хлопцеві не лишилося нічого іншого, як піти за котом. Але чорну книгу він

міцно затиснув під пахвою, бо хотів завчити її напам'ять.

А прийшовши на кухню, вирішив: «Та пропади пропадом це вогнище, не буду я пильнувати його чортові, хоч би й тисячу золотих монет отримав!»

Він хлюпнув під казан кухоль води, і вогонь, зашипівши, згас. А чорний кіт через це страшенно розлютився. Він випустив загнуті пазурі, шерсть на спині настовбурчилась, ніби плавці в окуня, й стрибнув на хлопця. Той побачив, що непереливки, й скочив на стіл, котище – слідом. Наймит уже подумав, що настала його остання година.

Та раптом покришка на казані піднялася і почувся дівочий голос:

– Бери дровиняку й гати прокляту щого кота-чаклуна, аж доки сконає!

Хлопчина стрибнув зі столу, схопив поліно і забив кота на смерть.

І тоді сталося диво дивне. Покришка, заторохтівши, покотилася на колошники, і з казана підвелася чарівна принцеса.

Юний наймит був такий ошелешений, що не міг вимовити й слова. Трохи оговтавшись, запитав:

– Що це? Як чарівна юнка потрапила до казана і як у твоєму тілі ще жевріє душа? А я ще й підкидав дрівець під казан!

Принцеса відповіла:

– Чорний чаклун, господар цього палацу, три роки тому прибув мене сватати, проте я дала йому відкоша. Розлютившись, він викрав мене з батьківської домівки, привіз сюди і став на повільному вогні варити мене в казані.

– А як же ти витримала такий пекельний жар? У ньому ж будь-хто вмить загине! – вигукнув хлопець.

– Витримала, бо весь наш рід знаменитий стійкістю, – розсміялася королівна й повела далі: – А зараз мусимо якнайшвидше зникнути, бо щомиті сюди може повернутися чаклун. І коли застане нас удвох, то дасть такої пари, що буде не до жартів!

За хвилю вони полишили порожній палац. Хлопець прихопив чорну книжку і читав з неї такий розділ, щоб чаклун не міг здогадатися, в якому напрямку рушили втікачі.

Вони йшли довго, і принцеса, зрештою, завела мову про те, що їй треба виходити заміж і вона залюбки стала б дружиною хлопця, який порятував її з чаклунського казана.

Почувши це, юнак здивовано мовив:

– Тебе, люба королівно, порятував би з чаклунського вогнища хто завгодно. Та, на жаль, я мушу полишити тебе й відвідати своїх батьків, які живуть у великих нестатках у лісовій хижці.

Принцеса засмутилася, що має розлучитися з коханим. Вона зняла з пальця обручку, переломила її, залишила одну половинку собі, а другу простягнула юнакові:

– Нехай ця половинка обручки буде знаком того, що ми заприсягли кохати одне одного. Час усе владнає, і, коли схочеш, розшукаєш мене.

Вони розійшлися. Принцеса попрямувала до королівського палацу, а хлопець подався до рідної домівки в лісові нетрі.

– Ну, чи знайшов щастя на білому світі? – запитав батько, побачивши сина.

– Незабаром буду могутнім, може, навіть королівську корону матиму, – похвалився син.

– Отакої! – розсердилася мати. – Хоч би став заможним чоловіком!

Та хлопець мов і не чув материних докорів, а запитав у батька:

– Чи є в стайні стара вуздечка? Візьми її, і давай майнемо на ярмарок.

– Що там такий бідоті, як ми, робити? – відповів батько.

Однак син був сповнений запалу. Він приніс зі стайні вуздечку й умовив батька вирушити на ярмарок.

Коли завиднівся ярмарковий майдан, син сказав батькові, що він був у науці в чаклуна.

– Зараз я обернуся в чудового коня. Накинь на мене вуздечку й продай на ярмарку за сто срібняків. Але запам'ятай: коли сторгуєшся, зніми вуздечку й забери собі. Коли цього не зробиш, будуть мені непереливки.

Хлопець пробубонів чаклунські слова, які вивчив по чорній книзі, й став струнким, сірим у яблуках жеребцем.

Батько загнуждав коня і повів на ярмарок, де торг був у повному розпалі.

– Оце так кінь! – дивувались ярмарчани.– Навряд чи в королівській стайні є такий чудовий огир!

Пан у чорному суконному сурдугі на срібних гудзиках підійшов оглянути коня і запитав про ціну.

– Сто срібняків,– одповів старий.

Пан, який і був отим чаклуном порожнього палацу, вийняв товсту калитку й став лічити гроші, а старий тим часом зняв із коня вуздечку.

Батько отримав гроші, а пан, тримаючи коня за гриву, повів його з ярмарку. Але що це – посеред вулиці кінь вирвався з рук покупця і зник, наче примара.

Хлопець догнав на лісовій дорозі свого батька, і вони поволеньки пішли додому.

Здібний учень (фінська казка)

– Повертаймося, батьку,– сказав син.– Маємо лише сто талярів. Треба заробити двісті – триста, щоб ти з матір'ю міг безтурботно жити на старість. Я обернуся вороним жеребцем, продай мене, але не забудь зняти вуздечку!

І небагом на ярмарковому майдані ставав дибки чорний, із шовковим полиском кінь з білими пасмугами вище колін. Старий продав скакуна тому самому панові, який купував і попереднього разу.

Огир знову втік. А третього разу син обернувся на чудового буланого з вогненно-рудою гривною.

Покупцем був той самий пан у суконному сурдугі, грошам якого не було кінця-краю. А коли торг відбувся і старий почав знімати вуздечку, багатій сказав:

– Дай мені її на додачу.

– Навіщо панові така старезна вуздечка? – запитав батько.

– Даю тобі за неї стільки ж, як і за коня,– сто срібняків,– одповів чаклун.

Старий вагався, бо пам'ятав синову засторогу, але гроші спокушали, жадоба взяла гору, і продав-таки вуздечку за купу срібла.

Тепер кінь не міг вирватися з рук і обернутися людиною. Чаклун привів жеребця на заїжджий двір, осідлав його, стрибонув на спину і помчав до свого палацу.

Одначе дорога взялася ожеледдю, а кінь був непідкований. Тож спотикався і навіть декілька разів падав.

Край шляху стояла кузня, де видзвонювали молотами ковалі.

– Нарешті цьому ковзанню кінець,– сказав чаклун і прив’язав повід до конов’язі.

Він зайшов до кузні й спитав, хто б міг підкувати жеребця.

– Завжди майстер це робить сам,– одповіли підручні.

– А де він? – не терпілося чаклунові.

– Він удома п’є каву,– відповіли помічники.

Купець-чаклун пішов по майстра додому, а підручні гурточком зачудовано роздивлялися буланого гриваня – такого їм ще не доводилось бачити.

Та подиву їхньому не було меж, коли кінь заговорив по-людському.

– Любі ковальчуки, попустіть бодай трохи на мені вуздечку,– заблагав він.

– Треба допомогти Божій тварині,– сказав найстарший підмайстер і попустив вуздечку.

Огир труснув головою, обернувся вороною і злинув у піднебесся.

Тієї ж миті відчинилися двері ковалевої хати, вийшов чаклун, зиркнув на небо і побачив свого коня, що летів у подобі ворони. Чаклун обернувся чорним круком і майнув навздогін.

Ворона щосили летіла до королівського палацу, де жила його майбутня дружина.

Принцеса стояла біля розчиненого вікна, дивилася на дорогу й думала, де це зараз її жених. Вона побачила ворону й крука, які наближались до замку. Над садом вони почали битися, та ворона явно поступалася.

Пташині ледве стачило сил влетіти у відкрите вікно принцесиної світлиці. Хотів туди проникнути й крук, але дівчина щільно зачинила вікно, і крук лишився надворі.

Король почув гамір і поспішив до покоїв доньки дізнатися, що сталось. Вона розповіла, що сюди, шукаючи порятунку, залетіла ворона. Вони обнишпорили всі закутки, проте пташини не знайшли ніде.

– Чи моє єдине дитя після того, як побувало в чаклунському казані, трохи несповна розуму? – пробурмотів король і пішов геть.

А ворона обернулася мурахою і причаїлася в запічку.

Вночі, коли принцеса заснула, мураха перетворилася на юнака. І дівчина, прокинувшись, побачила чоловічу постать біля своєї постелі й пронизливо скрикнула.

Почув це король і подумав, що до замку проникли грабіжники. Схопивши меч, він кинувся на допомогу.

Запалили лампу, обдивилися кожен закуток світлиці, але ніде нікого не було.

Король розгнівався, що його даремно розбуркали серед ночі, й почав сварити доньку:

– Де ти навчилася вигадувати казна-що? Вдень говорила, що тут ворона, а тепер тобі привиділася чоловіча постать. Тут, крім нас, немає жодної душі. Ти мене нажахала так, що серце мало не вискакує з грудей.

Король пішов до своїх покоїв, а хлопець, який, доки шукали, став невидимкою, знову з'явився перед ліжком принцеси.

У світлиці панував морок, і дівчина не впізнала коханого, проте здійснити гвалт не відважилася, а лише запитала:

Здібний учень (фінська казка)

– Хто ти, непроханий гостю?

– Я той, хто варив тебе у казані.

– Коли ти мій жених, віддай половину обручки, яку дала тобі, коли прощалися, – попрохала принцеса.

Юнак простягнув дівчині половину обручки. Вона стулила її зі своєю і нарешті повірила, що цей хлопець – її суджений.

Він сів край ліжка й розповів, як тричі обвів навколо пальця чаклуна на ярмарку, де продавали коней. Повідав і про те, як довелося щодуху втікати від крука, і по хвилі сказав:

– Завтра мені доведеться помірятись силою з чаклуном, але, на щастя, це востаннє.

– Звідкіля тобі це відомо? – поцікавилася королівна.

– Я так ретельно читав чорну книгу, що можу передбачити події, – відповів юнак. – Знай, що завтра твій батько тяжко захворіє. Багато лікарів намагатимуться його вилікувати, однак хвороба наступатиме. Коли порятунку вже нібито не буде, з'явиться до короля чаклун і вміє вилікує його. На світанку я дам тобі перстень, моя принцесо. Коли лікар-чаклун попрохає того персня як плату, кинь його щосили на підлогу.

Все сталося так, як і передбачив хлопець. Уранці король не зміг підвестися з постелі через смертельну недугу. Дванадцять славетних лікарів з усієї країни зібралися біля хворого й намагалися йому допомогти. Але тому ставало все гірше. Невдовзі до короля прибув чаклун, вбраний як

лікар. Він лише приклав руку до розпашілого чола хворого, і той враз одужав.

Король підхопився на ноги і запитав лікаря-чаклуна, яку плату бажає він собі. Чаклун обвів усе довкола поглядом і побачив на пальці принцеси обручку з осяйним каменем.

– Якщо отримаю цей перстень, буду сповна задоволений,– сказав лікар-чаклун.

– Це дешевина, хоч і красива на вигляд,– мовила принцеса.– Мій батько може віддячити набагато щедріше.

Проте чаклун наполягав на своєму і повторив, що не хоче нічого іншого, лише принцесину обручку з блискучим камінцем.

Здібний учень (фінська казка)

Король сам підійшов до принцеси:

– Віддай моєму рятівникові цей перстень, люба доню, а я подбаю, щоб ти мала нову й коштовнішу прикрасу.

Королівна пам'ятала наказ коханого. Вона зняла перстень з пальця і щосили кинула його на підлогу – аж кресонуло. Обручка перетворилася на горошину. А чаклун-лікар став червоногребінним півнем, який хотів її дзьобнути. Та горошина обернулася рудою лисицею, яка роздерла півня на шматки, лише кілька пір'їн підхопив вітер і поніс у піднебесся.

Так сконав чаклун порожнього замку.

А лисиця обернулася в хвацького юнака, і принцеса, плачучи й сміючись, припала йому до грудей.

Король і вся челядь були вражені побаченою сутичкою хлопця й чаклуна, бо такого не могло й вві сні приснитися.

Та помітивши, як донька повисла на шиї незнайомого юнака, король сердито запитав, що тут, власне, відбувається.

Тоді принцеса розповіла, що то був за лікар і як цей хлопець порятував її з чаклунського казана. Вона похвалила юнака за кмітливість і сказала, що згодна одружитися з ним.

Небавом вони побралися, і колишній бідар з лісової хатини породичався з королем. Хлопець отримав півкоролівства і правив ним велемудро, адже знав усі таїни з чорної книги.

Автор: фінська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/zdibnij-uchen-finska-kazka.html>

Курчатка

Три, два, один! Зернятка з гуркотом посипались додолу. Золотокосі курчата, які, затамувавши подих, чекали на цей ритуал, кинулись підбирати. Так їхній день починався і так завершувався. Хто цей білий бовван, з якого двічі на день сипалась пожива – курчата не знали. Це мама, чи й того більше, божество – думали дурненькі малята.

Вичищати ретельно пір'ячка, згрібати на купку зернятка, правильно квоктати курчата вчилися з ранку до вечора. І все заради одного: почути похвалу від свого божества, а може й більше – золоту зернинку – нагороду для най-най-най.

А бовван і є бовван. Тепла від нього чекати марно.

Та бути важливим і цінним прагне кожен, навіть найменше курчатко. Тим, хто хотів цього найдужче, почало навіть здаватися, що бовван то підморгне їм, то схвально кліпне очима. А найбільшим везунчикам і зерна добірного підсипе.

Та де є біле, там і чорне. Курчатко з чорним хвостиком хоч як намагалось догодити божеству, та все ж дарма. І не моргає йому, а навпаки, супить очі. А замість зерна підкидає якийсь гіркий кукіль. Я ж усе роблю як слід – мало не плакало Чорненьке: пір'я чищу? – Чищу. Подвір'я гребу, аж кур'ява здіймається. Квокчу – гучніше за усіх. А хто чує, хто бачить? Ні похвали, ані золотого зернятка...

Та якось, коли усі курчатка відраховували час до чергового зернового дощу, Чорненьке нарешті зважилось: піду-но я до божества, розповім про свої чесноти, а там гляди і зернятко в кишені. Пташенятко відділилося від гурту, майже впритул наблизилось до боввана. І раптом завмерло: маленька дівчинка, відкинувши голову боввана, засипала туди зерно, яке згодом спеціальними жолобками спускалося до них, курчат.

Так... так... воно ж не живе!!!!!! – оторопіло Чорненьке. Виходить, ніяке воно не божество. І курчатко майже відчуло, як луснуло його бажання сподобатися бовванові.

Ну і дурненьке – подумало про себе. А чим я не божество? Живе, принаймні – усміхнулося. І дівчинка, ось, або ж сонечко – є до чого тягнутися!!!

І чорненьке весело пострибало подвір'ям, хвацько вхопивши хробачка, який, здавалось, сам приповз йому до дзьоба.

Автор: Таня Мур

Джерело: <http://kazka.in/adults-fairytales/tanya-mur/kurchatka.html>

Мишка-наречена

У сиву давнину був собі король, і мав він трьох синів. Старших двох батько любив і вихваляв, а найменшого називав то хрущем, то козликом, то ще якимось.

Коли всі троє стали дорослі, король прискіпливо подивився на них і сказав:

– Ну, пора одружуватися. До дев'ятої ранку завтрашнього дня ви повинні знайти наречених.

І сини вирушили на пошуки. Двоє старших добре спорядилися в дорогу: батько дав їм коней, карети, все необхідне. Найменшому не дісталось нічого, проте він не засмутився. «Знайду собі суджену без зайвого клопоту», – подумав неборака й попрямував до лісу. Довго брів нетрями, та ось удалині забовваніла хатинка. Королевич завітав на вогник, щоб хоч трохи перепочити. У хаті не було нікого, окрім мишки, яка сиділа на столі. Коли подорожній сів на лаву, мишка спитала:

– Куди, юначе, простуєш?

Здивувався хлопець, що мишка вміє говорити, але відповів:

– Навряд чи ти допоможеш мені, то й навіщо тобі про це знати?

– Якщо цікавлюся, то й допомогти постараюся.

– Шукаю собі наречену, ось і забрів сюди.

– Назви мене своєю судженою, – попрохала мишка й задріботіла по столу, біля якого сидів подорожній.

Звіринка була така гарна, що хлопець навіть не розсміявся. Згадавши батьків наказ, ще посерйознішав, задумався: «Кличуть мене хрущем, то й доля моя така». І назвав мишку своєю нареченою.

Хлопець заночував у лісовій хижці. Рано-пораненьку мишка збудила його і звеліла вчасно повернутися додому. Королевич попрощався зі своєю крихітною нареченою і встиг до палацу раніше братів. Та ось приспіли й вони, і о дев'ятій ранку король покликав синів до своїх покоїв, де для

кожного було своє місце: старших посадив близенько, а найменшого аж біля порога.

– Ну, знайшли собі наречених?

– Так,– відповіли всі троє.

– Гаразд,– зрадів король і поцікавився в старшого сина: – Кого ти засватав?

– Доньку міністра,– випалив той.

– А в тебе як справи? – запитав середульшого сина.

– Я засватав дочку сенатора,– похвалився той.

– Це добре, добре, сину мій,– радо всміхнувся король.– Ну, а тобі, хрущю, хтось трапився?

– Авжеж,– зронив наймолодший.

– То де вона?

– У лісі.

– У якому ще там лісі? – підшпигнув король.

– Я посватався у лісі,– задумливо відповів хлопець.

– Ну й брехун! Справжнісінький хрущ! Геть звідси і не з'являйся на мої очі, поки не дозволю.

Син не смів ослуhatися й вирушив служити до війська. Та незабаром надійшов йому наказ з'явитися до короля. Коли прибув до палацу, його брати вже сиділи на своїх місцях.

Король сказав:

– Ви повинні показати вміння своїх наречених. Хай кожна з них наварить пива. Завтра, як тільки годинник проб'є дев'яту, принесіть мені від них пива. Хочу знати, чия наречена найвправніша господиня.

Сини вирушили до своїх наречених. Найменший, звісно, заквапився до лісу й переповів мишці батьків наказ.

– Це дрібниця,– заспокоїла його мишка,– до ранку все буде готово. Йди, мій обранцю, спати.

Як тільки парубок заснув, мишка вийшла на поріг і гукнула:

– Слуги мої слухняні, ходіть-но сюди!

Збіглося мишей видимо-невидимо – повен двір.

– Поспішіть до міста і принесіть звідти солоду й хмелю, бо до завтрашнього ранку мушу наварити пива.

Миші побігли – тільки хвостики замиготіли. Небавом вони повернулися: хто солод ніс, хто хміль – перед їхньою повелителькою виросла купа того, що потрібно для пива.

Рано-пораненьку розбудила мишка королевича:

– Підіймайся та йди додому.

Нагодувала й напоїла свого судженого, по хвилі дала йому посудину з пивом, щоб одніс королю, як було велено.

Хлопець устиг до палацу раніше своїх братів – ще й чекав, поки вони прибудуть. О дев'ятій ранку троє братів пішли до короля. Владика запитав:

– Ну, орли мої, принесли пива, що ваші суджені наварили?

– Принесли, – відповіли двоє старших.

Вони налили батькові по келихові напою, але те пиво було наче вода, і правитель лише пригубив його – ніскільки йому не смакувало. Тоді він підійшов до найменшого сина:

– А ти, хрущик, маєш пиво?

– Авжеж! – одказав той і, витягши з-за пазухи посудину, по вінця налив у келих золотавого пінистого пива.

Такого напою король не пробував ніколи – надзвичайно смачне. Хлопець налив батькові ще, потому – втретє, аж доки спорожніла посудина. Нарешті владика похвалив свого наймолодшого сина й запитав, хто ж його наречена, яка приготувала таке добре пиво.

Хлопець одповів, як і раніше:

– У лісі вона, там і пиво дала.

Повернувся королевич до війська, та через певний час отримав звістку, що батько кличе його до палацу на розмову. Коли прибув, у покоях уже сиділи старші брати. Король змахнув рукою – дав знак сісти й найменшому.

– Сини мої! До завтрашнього ранку ваші наречені повинні сплести золоті ланцюжки, якими тричі можна було б оперезати мій палац.

Двоє старших одразу вирушили до маєтків міністра й сенатора, а зажурений найменший брат побрів до лісу, до маленької хатинки. Мишка поцікавилася:

– Чому сумний, мій обранцю?

Хлопець пояснив, який ланцюжок повинен принести королеві.

– Не турбуйся! – втішила мишка. – Не така це вже й мудрована штука, йди спокійно спати.

Мишка гукнула своїх слуг і звеліла:

– Біжіть та обміряйте королівський палац і принесіть з міста золота.

Скоро миші повернулися з золотом – купа виросла на підлозі. Серед мишок були ковалі, майстри-золотарі – вони й виготовили до світанку ланцюжок. Мишка розбудила свого нареченого і звеліла швидко повертатися додому.

Хлопець хотів було рушати – узяв з підлоги ланцюжок, але він був такий довгий і важкий, що де вже було його донести. Мишка порадила:

– Залиш його тут і йди, а коло міської брами стрінеш дідуса, котрий запропонує тобі пляшечку напою. Вип'єш – і старий віддасть тобі цей ланцюжок.

Королевич послухався поради, попрощався з мишкою і заквапився додому. Як і казала його суджена, біля міської брами стояв дідусь із пляшечкою. Він запропонував юнакові напою, а коли той випив, віддав ланцюжок, який тепер здався йому зовсім легким. Зрадив хлопець і поніс ланцюжок до батькового

палацу, випередивши братів.

Проте старший син перший подав королю свій ланцюжок. Коли спробували

оперезати ним палац, то охопили тільки половину. Король,одначе, не розгнівався, бо ланцюжок був досить гарний. Ланцюжка середульшого вистачило тільки на третину.

Нарешті взялися за принесений найменшим братом. Його ланцюжком аж тричі оперезали палац. Вражений король знову спитав сина про наречену, а той, як і раніше, замислено відповів:

– У лісі моя суджена, звідти й ланцюжок.

– Справжнісінький хрущ! Ану забирайся геть і не показуйся на очі, доки знову не пришлю гінця! – відрубав король.

Старші брати, ж і досі, жили з батьком у палаці, а найменший повернувся до війська.

Минуло кілька днів, і знову веліли йому з'явитися до королівського палацу. Нелюбий син прибув, коли в покоях уже сиділи його брати. Володар і йому дозволив сісти й прорік:

Мишка-наречена (фінська казка)

– Завтра о дев'ятій ранку ви повинні привести до мене на оглядини своїх наречених.

Старші брати раділи, бо в них гарні обраниці, а в наймолодшого на серці туга: як же він покаже свою наречену. Її не всі й помітять! Та що вдієш, довелося бідоласі знову йти до лісу. Мишка весело привітала його:

- Здоров був, мій обранцю, що тебе знову привело до лісу?
- Прибув забрати тебе й показати своєму батькові,- відповів хлопець.
- Я готова,- зронила мишка,- можу йти цієї ночі або завтра зранку.

Юнак нічого не відповів їй і ліг спати, щоб хоч у сні забути про майбутні оглядини. Рано-пораненьку мишка збудила його:

- Вставай, час рушати, але я спершу сходжу до підземної схованки.

Поки мишки не було, хлопець одяг мундир та й став чекати на свою обраницю. Довгенько не з'являлася, що він аж подумав спересердя:

«Де це запропала моя наречена? А втім, невелика втрата, якщо вона й залишилася у своїй норі – соромно таку нести до батька».

Заклопотаний жених не помітив дівчини, яка стала біля нього. Красуня запитала:

- Що це ви, незнайомцю, робите в моїй світлиці?
- Чекаю на свою наречену,- мовив хлопець.
- Це я ваша наречена,- зронила чарівна дівчина і простягла юнакові руку.

Той зашарівся і не наслідювався й доторкнутися до юної вродливиці, лише спромігся сказати:

- Ви, люба дівчино, так не жартуйте, моя суджена – мишка.
- Ця мишка я і є! – вигукнула дівчина, вмить обернулася на мишку та й шмигнула в шпарину підлоги.

По хвилі з'явилася знову ще гарнішою і назвала хлопця своїм судженим. Парубок був такий приголомшений, що не міг зрушити з місця. Тоді красуня знову стала мишкою й промовила:

- Коли втретє стану юнкою і не вподобаш мене, то назавжди залишуся мишкою,- і знову зникла у шпарині.

Минав час, а юна красуня не поверталася. Хлопець був у відчаї, картав себе:

«Я несосвітений дурень – так необдуманно відмовився від чарівної дівчини! Як тільки з'явиться ще раз, хай гарна чи погана, назову своєю нареченою».

З глибокої задуми його вивела дівчина – ще гарніша, ніж дві попередні, а стара хижка перетворилася на розкішний палац. Навколишній ліс став великим містом.

Хлопець пригорнув дівчину, поцілував, як і належить нареченому, й мовив:

– Ходімо тепер, моя люба, до батька.

– Ти – королевич, а я – королівна, як бачиш. Пішки не йтимемо, зараз подадуть коней.

Вона звеліла слугам спорядити весільний кортеж. Незабаром перед палацом били копитами рисаки, запряжені в красиву карету. Коли вже мали рушати, наречена подивилася на свого жениха й сказала:

– Ні, я не поїду з тобою, доки будеш у солдатському мундирі. Він не пасує тобі. Зараз принесуть убрання.

Юнка веліла слугам знайти найкращу весільну одіж, чоботи, капелюх – усе, чого не мав королевич у свого батька. Передягнувшись, він сів у карету поряд зі своєю обраницею. Тільки рушили – задзвонили дзвони, гармати вдарили салют.

Мишка-наречена (фінська казка)

Перед молодятами простерся рівний і широкий шлях, ніхто не чинив аніяких перепон, лише перед входом до палацу спинили жениха: його просто не впізнали у гарному весільному вбранні. Навіть король зрадив найменшому синові, щедро наділив його скарбами, як і двох старших. А синову обраницю зустрів як багатієву дочку.

Трьом королевичам влаштували бучне весілля. До міста з'їхалося люду видимо-невидимо, та досхочу було всім наїдків і напоїв.

Вродливі й пишні були доньки міністра й сенатора. Та найчарівніша все-таки – наречена наймолодшого королевича.

Коли рушали до вінця, король сів у карету до найменшого сина. Після вінчання, по дорозі до палацу, король запитав його:

– Так де ти, сину, знайшов свою суджену?

– Адже я казав, – відповів той, – у лісі. А моя наречена була мишкою.

– Ну в тебе й жарти, – буркнув король, проте не назвав свого найменшого ні хрущем, ні якимось іншим дошкульним прізвиськом.

Тоді король поцікавився в невістки, звідки вона і якого роду.

– Я із славетної королівської родини. Батько хотів віддати мене за нелюба, а я не схотіла. Той жених виявився чаклуном і на сорок літ обернув

нас на мишей, а держава стала дрімучим лісом. Ваш син порятував нас. Коли він мене, мишу, нарік своєю нареченою, чари зникли і всі ми знову стали людьми, бідна лісова хижка – палацом, а нетрі – гомінким містом.

Король був у захваті од невістчиної розповіді. Бучне весілля в королівському замку тривало п'ять днів. Син, якого батько прозивав хрущем, став зі своєю дружиною правити державою, де обом добре жилося.

Тут і казочці кінець.

Автор: фінська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/mishka-narechena-finska-kazka.html>

Лінива кішка

Один хлопець одружився на дівчині заможній, та недбайливій, але пообіцяв, що ніколи її бити не буде.

Молода дружина жодної роботи не робила, а тільки й знала що плентатись від хати до хати, плітки розпускати і робити негожі справи.

Але чоловік її жодного разу не вдарив.

А тільки одного разу вранці, йдучи на роботу, наказав кішці:

– Наказую тобі, кішко, поки мене вдома не буде, всі справи в домі зробити. В хаті чисто прибери, обід до полудня звари та веретено пряжі наряди, а коли не зробиш все чин чином, то, як повернусь додому, так тебе відлупцюю, що довго пам'ятатимеш.

Кицька дрімала на пічці і на мову господаря й вухом не повела. А господиня подумала: «Не інакше як з глузду з'їхав мій благовірний».

Та й каже чоловікові:

– Чоловіче мій любий, що ж ти це кішці наказуєш? Їй же з такою роботою не впоратись!

– Впоратись їй, чи ні – мені все одно, жіночко люба, – відповідає їй чоловік. – Бо ж, крім кицьки, більше нікому наказувати. А от якщо вона мої накази не виконає, тоді й побачиш, так відлупцюю – вік пам'ятатиме!

На тому й вирушив чоловік у поле. А господиня давай кицьку вмовляти:

– Працюй, кицю, бо господар тебе поб'є!

Але кицька й не думає ділом займатись. Пішла господиня по чужих обійстях гуляти, вернулась додому, аж дивиться – кішка собі дримає, на пічці вже й вогонь згас. Знов каже вона кішці:

– Розпали вогонь, кицю, та ділом займись, а то будеш сьогодні битою!

Але кішка й не думає за роботу братись.

Повернувся господар з поля, аж бачить – в домі ніякого ладу немає. Схопив він кішку, прив'язав її до спини молодій дружини та давай бити. Бив-бив, поки дружина не почала благати:

– Змилуйся, чоловіче, не бий більше кішку, кицька не винна, адже нічого не тямить у господарстві!

– Ну то як, обіцяєш всю роботу за неї виконати? – питає чоловік.

– Виконаю, все зроблю, що ти їй накажеш, і навіть більше, тільки не бий її, невинну. – відповідає господиня.

Побігла молода дружина до матері та й жаліється їй на чоловіка, каже:

– Обіцяла я, що замість кішки всю роботу зроблю, тільки б чоловік її пожалів, не бив у мене на спині.

А батько теж свої п'ять копійок докинув:

– Якщо обіцяла – виконуй! А то буде кішка й завтра бита!

З тим і відправив батько доньку назад до чоловіка.

Наступного дня чоловік знову наказує кішці, які справи за день їй треба зробити. Та тільки кішка знову ледарювала. Знову прив'язав її господар до спини дружини і давай бити ні за що ні про що.

Знову прибігла молода дружина додому жалітись, та батько вигнав її геть – ледве втекла з рідного дому.

І на третій ранок дає господар кішці наказ. Кицька з переляку навіть до кінця не дослухала. Боятись боїтсья, але ж і далі не працює. Та тільки тепер замість неї вже всі справи молода господиня переробила. Цього разу нічого не забула, що обіцяла виконати: вогонь у печі розвела, води із криниці принесла, обід зварила, хату підмела. Всю необхідну роботу в домі зробила. Дуже їй вже шкода було бідну кицьку: чоловік кицьку б'є, кішка від болю кігті у спину господині запускає. Та й того шкода, що батіг двохвостий не тільки по кішці проходиться, а і їй, молодій, по спині влучає.

Повернувся господар додому, а в домі – повнісінький лад! От і говорить господар, примовляє:

– Не бійся, кицю, сьогодні я тебе не чіпатиму!

Господиня на radoщах і стіл накрила, страви свої виставила, сидять вони із чоловіком, п'ють, наїдаються.

З тих пір щодня так повелось: і кішку більше не били, і з молодиці така роботяща господиня вийшла, всім на диво!

Автор: Дюла Ійеш

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/diula-ijesh/liniva-kishka.html>

Чому миші, коти й собаки між собою не миряться

За давніх часів привчали люди всяких тварин, щоб стали свійськими і допомагали в роботі. Пес споконвіку був вірний своєму господареві, чесно йому служив, і через це дістали собаки від людини грамоту, писану на овечій шкурі, що вони одні мають право супроводжувати своїх хазяїв у дорозі, служити їм, як уміють, і стерегти їхню хату і двір.

Собаки тією грамотою страшенно пишалися, а коти хтозна-як заздрили їм. От одного разу зійшлися коти на раду і змовилися поцупити грамоту. Як вирішили, так і зробили. Дочекалися вони слухної хвилини, коли пес, що стеріг грамоту, побіг недалечко, викрали її та й затягли в комору поміж старе начиння. Там натрапила на грамоту голодна миша, котра шукала собі чогось попоїсти. Вона одразу ж гукнула своїх сестер і похвалилася, що знайшла таку коштовну річ.

Скликали миші раду і почали думати, що їм зробити, аби та грамота лишилася в них. Довго не могли вирішити, аж ось каже найстаріша миша:

– Здається мені, сестри, що найкраще буде, коли ми грамоту з'їмо! Тоді вже ніхто її у нас не забере!

Ці слова припали всім до серця. Розірвала мишва овечу шкуру на клапті, почала бенкетувати і з'їла дорогоцінну грамоту, так що й на макове зерно не лишилося.

За якийсь час зійшлися собаки й собі на раду і вирішили поглянути на свою грамоту. Пес-охоронець мусив вийти наперед і з соромом признатися, що коти вкрали її у нього. Тоді собаки кинулися до котів, щоб ті вмиць віддали грамоту. Пішли всі разом до комори, але так і не знайшли нічого.

Зрештою спало одному старому котові на думку, що до комори влізли миші, і тоді коти наказали мишам признатися, де вони поділи собачу грамоту. Тільки ж миші вже ніяк не могли грамоти повернути, бо давно з'їли її.

Отак і зродилася між ними велика ворожнеча, яка триває і досі. Собаки на котів гавкають і женуться за ними, де тільки побачать, а коти кидаються на мишей і нищать їх.

Автор: чеська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/chomu-mishi-koti-j-sobaki-ne-mirjatsja.html>

Художник і гумка

Шурхіт олівця по паперу розбудив гумку для стирання. – Художник прокинувся, – подумала вона і розплющила очі. Художник, зодягнутий у білу хламиду, з беретом набакир стояв перед мольбертом. Чіткі і різкі лінії спліталися докупи і вже можна було розгледіти, що з'являється на полотні.

Ось в куточку зіщулилась маленька дівчинка. Їй страшно. Набешкетувала. Поруч – розлючена мама. В очах і злість, і розпач: доня знову поламала іграшку, знову щось зіпсувала. А це грошей коштує. А їх катма... Ех, віддати б тебе в інтернат...

Гумка здригнулася від раптово нав'язного образу. Знову чорний колір, – зітхнула вона. Гумка була яскравою і хотіла, аби яскравим було все навколо. Але художник чомусь цього не розумів. І хоч у нижній шухляді стола лежали, – гумка колись це бачила, – і різнокольорові фарби, і крейда, і олівці, і навіть фломастери, яких гумка не любила, – та художник чомусь щодня брався за чорний олівець. Тож картини виходили чорними, а від того ще похмурішими.

– Ну чого ж йому не намалювати сонечка?– Думала гумка. – І картина була б гарнішою, і гляди усі герої б подобрішали. Взяти хоча б це полотно. Дівчинку обступили однолітки. Вони, мабуть, насміхаються, бо в дитини застигла чорна сльоза.

– Все! – Рішуче скрикнула гумка. Досить! Досить малювати усе чорним.. Берись за фарби!

Та художник звісно ж її не почув і продовжував сумовито виводити лінії.

І тоді в гумки визрів план. За ніч вона постирає усі чорні полотна, заховає чорний олівець. А коли художник почне шукати олівця, щоб наново намалювати, гляди і надibaє кольорові фарби чи олівці.

Усю ніч гумка ретельно стирала художникові полотна. І сліду не залишилося і від заплаканих, і від розлючених. Гумка аж пихкала. А коли робота була закінчена – вона, щаслива, заснула.

Та чи то гумка була заслабкою, чи полотна зачарованими, та на ранок чорні картини з'явилися знову. А на столі був новий чорний олівець. Так повторювалося щоночі. Від гумки залишився лише маленький зтирок, та вона не полишала надії, що художник таки помітить її зусилля і відмовиться від чорного. Знову настав ранок. Художник як звично стояв біля вікна і виводив свої сумовиті сюжети. Крізь прочинену квартиру враз залетіла муха. Художник змахнув олівцем, відганяючи надокучливе створіння. Раптом чорний грифель залишив незграбну відмітку на полотні.

– Ой, – скрикнув художник і кинувся шукати гумку.

– Де вона? – Нервувався художник. А коли побачив невеличкий стирок, – те, що колись було гумкою, – здивувався.

– І куди вона ділася? Я ж ніколи нічого не стирав. Пожбуривши шматочок у сміття, художник кинувся шукати іншу гумку по усіх шухлядах. Немає. І тут немає.

З останньої шухляди, такої наповненої, що вона ледве відкрилася, на художника дивилися і нова гумка, і новенькі кольорові олівці, і фарби, і крейда, і навіть фломастери.

Художник геть забув, що у нього є ще щось окрім чорного олівця. Мов дитина обнюхував фарбу, підносив до очей крейду, торкався пальцем відточених олівців. І враз мов сонце торкнулося його обличчя.

– І чого ж я захопився за той чорний олівець? Я ж маю що намалювати і жовтим, і блакитним, і червоним, і зеленим. А я скував себе цими чорними кайданами.

Натхненний художник, захопивши фарби, кинувся до полотна.

– Ну нарешті! – радісно крикнула зі сміттевого кошика гумка. Вона побачила, чи може їй здалося, що дівчинка на картині перестала плакати, а мама, міцно її пригорнувши, прошепотіла: моя ти хороша!!!

Автор: Таня Мур

Джерело: <http://kazka.in/adults-fairytales/tanya-mur/hudozhnik-i-gumka.html>

Як у містечку котячому рака топили

За давніх часів не було в містечку Котячому свого кравця, і люди носили шити одержу аж у сусіднє місто. Дуже їм було прикро, що стільки доводиться бити ноги до майстра, та ще й перед Великоднем, коли в усіх свято, а сусіди-городяни глузують з них, що живуть вони наче в лісовій глушині.

Якось один чоловік на ймення Матеї ішов з Котячого до кума в гості і раптом побачив за містом, у болоті при річечці, дивного звіра з ножицями. То був рак, але Матеї ніколи його не бачив і подумав, що це і є кравець. Укинув він рака в торбину, повернув назад у Котяче і побіг прямисінько до бурмиистра, щоб той звелів скликати раду. Бо він, мовляв, приніс важливу звістку.

Зійшлися пани радники, і Матеї розповів їм, що знайшов майстра, який буде тепер кроїти крам і шити всім одержу. Пан бурмиистр прорік, що варто було б щось пообіцяти кравцеві, ну хоч би дров на зиму, щоб він лишився в місті і старанно працював. Пани радники на це пристали.

Новина враз розлетілася по всіх усядах, і все місто раділо, що мають тепер свого кравця. Було це якраз перед Великоднем, матері вже понакуповували дочкам тонкого полотна і смугастого льону, пані бурмиистерка приготувала своїй доні шовку на плаття, і всі чекали тільки на кравця.

У корчмі на великому столі розклали матерію, Матеї приніс рака, посадив посеред столу і порадив усім вийти, щоб не заважати пану майстрові. Хай працює собі, як уміє.

Коли проминула якась година, пані бурмиистерка зазирнула нишком у корчму, бо думала, що кравець уже щось покроїв. Глянула вона на стіл і вмить вибігла вся у сльозах, почала ламати руки і гукати сусідок, щоб мерщій бігли подивитись, що там робиться. Усе полотно, і весь льон, і навіть шовк було подерто на клатті! Матері голосили, що їм пороблена така шкода, дочки рюмсали, що не матимуть на свято нових сукенок і не зможуть піти на музики. Тоді бурмиистер скликав раду, пани радники

добряче вилаяли кравця-невдаху і почали сушити голови, яку йому присудити кару.

Матей теж прийшов на раду і сказав панам радникам, що знає, як треба діяти.

– Буде, мабуть, найкраще, коли пригрозити шахраєві, що ми його втопимо. Нехай нас не дурить! От побачите, що він одразу вгамується і, може, щось іще пошиє.

Пан бурмистр і радники погодилися з Матеєм, Нічний сторож приніс цебро води, і Матей кинув туди рака.

Усі думали, що кравець схоче вилізти з цебра, але ракові було добре у воді, він весело хлюпотів хвостом і щосили стриг клішнями. Усі чекали, що скаже Матей, бо знали, що він страх який розумний. Матей одразу ж придумав, що робити:

– Бачте, як тут міленько для пана майстра!? Треба, щоб водички було більше і щоб глибина була добряча. Ну постривай, пико твоя шахрайська, кинемо тебе на глибоке, там тобі буде досить водички!

Поклав він рака в торбину, виніс на узлісся, де була ковбаня у річці, розв'язав торбину, і промовив:

– Шануйся! Востаннє тобі кажу!

Але рак-неборак нічого не сказав, тому Матей розгнівався, витрусив торбину, і рак – бульк! – вже був у воді. У ковбані було йому, як удома, плюскався він на волі, крутився на всі боки, і городяни реготали, аж за боки бралися.

– Бач, бач, нічемо, допекло тобі! Ото як постелив, так і ліг! Тут тобі й квіт!

І так вони галасували, що рак нарешті пірнув під воду і сховався в норі при березі.

У цей час ішов ненароком повз місто якийсь мельничук. Побачив він, що біля ковбані на річці повно людей, підійшов ближче, щоб подивитись, і запитав:

– А що воно тут діється, люди добрі? Може, раків ловите?

– Де пак, голубе! Це ми кравця топимо за те, що спартачив нам увесь крам!

Мельничук мерщій побіг до млина, мов із гарячим пирогом за пазухою, і розповів там, що бачив і чув. Дізнались про це в князівському замку і звеліли розслідувати, кого це в Котячому втопили. А як дізналися люди,

що там було, то розлетілась новина по всіх околицях, і весь той край реготав, що в містечку Котячому хотіли рака втопити.

Автор: чеська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/jak-u-mistechku-kotjachomu-raka-topili-ches.html>

Як заєць ошукав ведмедя

Був собі в одному лісі ведмідь. Та такий дужий та лютий!.. Піде було по лісі і душить та роздирає все, що здибає. Ліс був великий, і звірини в ньому багато, та проте страх пішов на всіх. Адже так і року не мине, а в цілому лісі душі живої не лишиться, коли бурмило буде так господарювати.

Рада в раду, присудили звірі вислати до ведмедя посланців і сказати йому: «Вельможний пане ведмедю! Що ти так знущаєшся? Одного з'їси, а десятъох із злості роздереш і покинеш!.. Адже так до року, то й душі живої в лісі не стане. Ліпше ти ось що зроби: сиди собі спокійно в своїй гаврі, а ми тобі будемо щодня присилати одного з-поміж нас, щоб ти його з'їв».

Вислухав ведмідь тієї мови та й каже:

– Добре! Але пам'ятайте собі: як мене хоч одного дня одурите, то я вас усіх пороздираю!

Від того дня почали звірі день поза день ведмедеві одного з-поміж себе посилати. Почали кидати день у день жеребки: на кого впав, той і мусив іти до ведмедя...

Одного дня випав жеребок на зайця.

Перелякався бідний заєць так, що й не сказати!.. Та що було робити? Ходили другі, мусить і він. І не змагався. Тільки випросив собі годинку часу, щоб із жінкою, діточками попрощатися. Та поки жінку знайшов, поки всю свою сім'ю скликав, поки попрощались та наплакалися, та наобнімалися, то вже сонце геть з полудня звернуло.

Врешті прийшлося зайцеві рушати в дорогу.

Іде бідолаха до ведмежої гаври. Та не думайте, що йде заячим кроком-скоком, що біжить вітрові наздогін! Гай, гай! Тепер бідному зайцеві не до скоків. Іде нога поза ногу, іде та й постоює, та все рясні сльози витирає, та

зітхає так, що аж лісом луна йде. Аж ось бачить: серед лісу криниця кам'яна, оціямрована, а внизу вода глибока.

Стає заєць над цямриною, заглядає вниз, а його сльози тільки кап-кап у воду. Та й зразу повеселішав і аж підскочив з радості. В його голові з'явилася щаслива думка: якби це йому й самому від смерті врятуватися і всіх звірів вибавити від цього лютого та безрозумного ведмедя.

І вже не плачучи і не зітхаючи, а щодуху біжучи, він поспішав до ведмежої гаври.

Було вже надвечір. Ведмідь весь день сидів у своїй гаврі та ждав, коли-то звірі пришлють йому когось на обід.

Ждав і не міг нікого діждатися. Голод почав йому докучати, і разом з голодом почала злість підступати під серце.

– Що ж це? – ревів ведмідь, – Що вони собі думають? Чи забули про мене, чи, може, їм здається, що одною вороною я маю бути два дні ситий? О, прокляті звірі! Коли мені зараз не прийде від них страва, то клянуся буком і берестом, що завтра скоро світ рушу до лісу і повидушую все, що в ньому є живого! І одного хвоста не лишу!..

Та минала хвиля за хвилею, година за годиною, а страва не йшла.

Надвечір вже ведмідь не знав, що з собою зробити з голоду й лютості.

В такому настрою застав його заєць.

– Га, ти, помано, ти, хлистику, ти, гусяче повітря, – кричав на нього ведмідь.– Що ти собі думаєш, що так пізно приходиш? Та я тебе, такого комара, маю цілий день голодний ждати?..

Затремтів заєць, почувши ведмежий крик і люті ведмежі слова, та скоро отямився і, ставши на задніх лапках перед ведмедем, промовив, як міг, найчемніше:

– Вельможний пане! Не моя в тому вина, що так пізно приходжу. І звірів не можеш винуватити. Сьогодні, в день твоїх іменин, вони, ще вдосвіта зібравшись, послали для тебе нас чотирьох, і ми всі вітром пустилися до тебе, щоби ти, вельможний паночку, мав сьогодні добрий бал.

– Ну, і що ж? Чому ж так пізно приходиш і де там тих троє? – запитав ведмідь.

– Трапилася нам дуже погана пригода, – мовив заєць. – Міркуючи, що в тому лісі нема іншого пана, крім тебе, йдемо собі спокійнесенько стежкою; коли із кам'яного замку вискочив величезний ведмідь та й до нас:

«Стійте!» – кричить. Ми стали. «Куди йдете?» Ми розповіли по правді. «Го, го, – крикнув він. – Нічого з того не буде! Це мій ліс, і я не дозволю, щоб ви своїм м'ясом годували якогось прибуду, що тут не має ніякого права! Ви мої, і я беру вас собі на обід!» Почали ми проситися, благати, почали говорити, що нині твої іменини, і дуже негарно буде, коли ти в такий день лишишся без обіду. Та де тобі! Ані слухати не хоче. «Я тут пан, – кричить, – і я один маю на вас право! І ніхто мені тут не сміє втручатися!» І взяв нас усіх чотирьох до свого замку. Ледве-ледве я упросив його, щоб хоч мене одного пустив до тебе. Тепер, вельможний пане, сам поміркуй, чи ми винні в тому, що ти сьогодні з голоду намлівся і що тобі далі робити.

Почувши це, ведмідь аж увесь наїжачився. Вся його злість обернулась на того нового суперника, що так несподівано став йому на дорозі.

– Це ще який непотріб непотрібний посмів сюди вдертися! – ревів він, дряпаючи землю пазурами. – Гей, зайче, зараз веди мене до нього, нехай його розірву на дрібні шматочки!

– Вельможний пане, – мовив заєць. – Це дуже могутчий пан, страшний такий.

– Що? Ти думаєш, що я буду його боятися? Зараз веди мене до нього, побачимо, хто буде дужчий!

– Вельможний пане, але він живе у кам'яному замку.

– Е, що там мені його замок! Веди мене до нього, вже я його дістану, хоч би він сховався на самий вершок найвищого дерева.

Попровадив заєць розлюченого ведмедя до криниці та й каже:

– Велика твоя сила! Бач, твій ворог як тільки побачив, що ти наближаєшся, зараз драпнув і сховався до свого замку.

– Де він? Де він? – кричав ведмідь, оглядаючись навкруги і не бачачи нікого.

– Ходи сюди і заглянь ось тут! – мовив заєць і підвів ведмедя до криниці.

Став ведмідь над цямриною, глянув униз – аж там справді ведмідь.

– Бачиш свого ворога, – мовив заєць, – як заглядає із свого укріплення?

– Я не я буду, коли його звідти не дістану! – мовив ведмідь і як не рикне з цілого ведмежого горла у криницю!

А з криниці як не відіб'ється його голос вдвоє сильніше, мов з величезної труби!

– Та так? – скрикнув ведмідь. – Ти мені ще грозиш? Чекай ясе, я тобі покажу!

Та за цим словом ведмідь бабах до криниці та й там потонув.

А заєць скочив щодуху до звірів і розповів їм, яким-то способом він змудрував ведмедя і вибавив їх усіх від важкого нещастя.

Не треба вам казати, яка радість запанувала в цілому лісі.

Автор: українська народна казка

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/folk/ukrainians/yak-zayets-oshukav-vedmedya.html>

Як брати наймитували

Якось троє братів вирішили піти в найми, але мріяли знайти таке місце, де не треба було нічого робити, а тільки їсти й спати.

Простували хлопці лісовою стежиною, і раптом перед ними мов уродився чорт.

– Куди прямуєте? – поцікавився нечистий.

– Хочемо найнятися, але так, щоб нічого не робити, а лиш їсти й спати, – відповів старший брат.

Чорт якусь хвилину подумав і мовив старшому братові:

– Мені потрібен дужий наймит, вдатний лише їсти й спати. Я заплачу тобі, але після того, як відгадаєш вельми закрутисту загадку. Коли з нею не впораєшся, тобі не зносити голови.

– Яка ж це загадка? – запитав старший брат.

– Усьому свій час, перегодом дізнаєшся, – мовив чорт. – А зараз іди прямо, поки дістанешся розкішного червоного палацу. Це – моє володіння. Там почекай, я скоро повернуся додому.

І чорт пішов у своїх справах.

Брати почували далі. Невдовзі сягнули червоного палацу й ступили за браму.

Там їх зустріли двоє чортів і спитали, навіщо брати завітали сюди. Коли почули, що одного вже найняли, а двоє шукають місця, пообіцяли влаштувати на роботу – тільки лежнем лежати і ні за холодну воду не братися, та при цьому зауважили, що загадають їм складні загадки.

Братам дали їсти й пити, і вони полягали спати. А над ранок менший брат засумував за рідною домівкою і нареченою, яка жила в їхньому селі. Він попрохав у рогатих господарів дозволу побувати вдома. Ті відпустили.

Хлопець заквапився в дорогу. Побував удома, погомонів зі своєю дівчиною. У селі він був довгенько, бо, коли рушив назад, уже почало сутеніти. А в темному лісі юнак збився з дороги.

«Далі піду вже вранці», – подумав він і ліг спочити під крилатим дубом.

Минуло небагато часу, як на верховіття сіли три чорні круки. Це були чорти з червоного замку: рушаючи в нічні мандри, вони оберталися на чорних птахів.

– Щойно я уклав вигідну угоду, – каркнув старший ворон. – Найняв собі парубка, вдатного лише їсти й пити, а коли він стане опасистим, матиму з нього чудову смаженю. Загадаю мудру загадку, він, звісно, з нею не впорається, от і суну його в піч.

– І що ж ти хочеш запитати? – подав голос другий ворон.

– А ось що: із чого зроблено миску, з якої я їм? – одповів ворон. – Звідкіля йому знати, що вона з черепа!

– І я запопав одного з такою ж умовою, – обізвався другий ворон. – Маю намір запитати його, чим накрито мій обідній стіл. Звідкіля йому знати, що то оленяча шкура?

– А я, – каркнув третій ворон, – теж найняв собі помічника. Він-бо довіку не відгадає, що ніжки мого столу – з курячих стегнових кісток.

Хлопець під дубом чув розмову воронів і добре запам'ятав кожнісіньке слово. Тоді він міцно заснув, а наступного дня рано-пораненьку пішов до палацу чортів.

Деякий час брати жили, наче неабиякі пани. Вони їли скільки заманеться, спали досхочу.

– О тепер вони стали огряднішими, – гомоніли чорти між собою. – Ану загадаймо цим хлопцям наші загадки, а потому засмажимо їх у печі.

Чорти покликали братів, і ті побачили на столі чималу купу монет – їхній заробіток.

– Уважно слухайте наші загадки, – почав старший чорт. – Коли відгадаєте, отримаєте платню, а коли ні – приготуємо з вас смаженю.

– Чи можу я відповісти і за братів? – запитав менший.

Чорти погодилися й загадали їм про миску, скатертину й ніжки столу. І як здивувалися рогаті, коли хлопець відгадав, що миска – з черепа, стіл накрито оленячою шкурою, а ніжки столу – з курячих стегнових кісток.

Чорти заскреготіли зубами, одначе слова дотримали. Вони щедро відлічили хлопцям обіцяні золоті монети й відпустили їх.

По дорозі додому старші брати запитали меншого, як йому вдалося відгадати чортівські загадки. Той спершу не відкривав своєї таємниці, але старші брати пригрозили його вбити, якщо не скаже. І менший оповів, як, лежачи під дубом, почув розмову круків.

– Якщо ви хочете ще послухати бесіду чортів на дубі,– сказав менший брат,– віддайте мені всі гроші, бо хто матиме в кишені бодай копійчину, не зрозуміє мови воронів.

Старші брати передали меншому свій заробіток, знайшли в лісі того крилатого дуба й полягали під ним спати.

А менший прийшов до рідного села й віддав усі гроші на збереження своїй нареченій.

Коли споночіло, три круки знову сіли на верхівку дуба й стали радитися.

– Я гадаю,– каркнув старший крук,– оці хлопці ще повернуться і прохатимуть узяти їх у найми.

– Якщо повернуться,– подав голос другий ворон,– то загадаю їм таке, чого зроду-віку не відгадають.

– А що ж саме? – поцікавився третій ворон.

– У королівському замку всі колодязі пересохли,– пояснив другий ворон.– І добути воду можна лише одним способом. Треба запрягти пару білих коней і зрушити з місця камінь, який лежить у королівському саду, попередньо обв'язавши його линвою.

Двоє братів запам'ятали все дослівно і наступного дня разом із меншим пішли до чортівського палацу й попрохали взяти їх наймитами.

– Добре, що з'явились,– зрадів старший чорт.– Ось тепер я маю таку загадку, що відгадати її зможе тільки справжній чаклун.

І він запитав, як наповнити пересохлі колодязі в королівському замку.

І тут старший брат пояснив, що тут особливих труднощів нема: варто запрягти пару білих коней, обмотувати валун, що лежить у королівському саду, і зрушити його з місця.

І знову чорти вельми здивувалися, що нібито якась дивна сила допомагає братам дізнаватися таємниці. І знову хлопці вийшли неушкодженими з чортівського палацу. Вони вирішили сповістити про почуте королю. Мешканці міста вже давно потерпали від нестачі води. Брати пообіцяли зарадити лихові й запевнили, що всі міські колодязі наповняться водою. Вони взяли у королівській конюшні пару білих коней, обв'язали мотузом валун, що лежав у королівському саду, вйокнули на гриванів і зрушили ту брилу з місця. І відразу в усі колодязі з шумом ринула свіжа вода, бо камінь затуляв водоносну жилу.

Король давно обіцяв неабияку винагороду тому, хто зуміє добути воду. Ось чому брати отримали повен мішок грошей.

Але знову старші віддали все меншому, щоб той одніс заробіток додому. Самі ж причаїлися під дубом, щоб вивідати у воронів ще якусь важливу таємницю.

Запала ніч, і на верхівку крислатого дерева опустилися три ворони.

Старший з них каркнув:

– Либонь, ті парубки підслухали наші розмови. Інакше вони не змогли б правильно відповісти на наші загадки.

– А це легко з'ясувати, – мовив другий птах. – Гляньмо під дубом. Можливо, ці шибеники зараз саме там.

Круки змінили свою подобу – стали злющими чортами, спустилися вниз і наткнулися на братів, які, нашорошивши вуха, прислухалися до розмови у верхівтті.

Вони враз схопили хлопців, але не побили до крові, а зважили на їхні благання про пощаду.

Рогаті забрали юнаків до палацу, кинули обох за ґрати й почали відгодовувати.

Збіг час, і коли хлопці, на думку чортів, досить погладшали, старший чорт сказав своїй жінці:

– Я рушаю на полювання, а ти натопи гарненько піч і засунь туди старшого брата. Коли я повернусь, матимемо добру смаженю.

Троє чортів розбрелися врзнобіч, а відьма почала розпалювати вогонь.

Як брати наймитували (фінська казка)

Коли піч уже аж пашіла жаром, вона випустила старшого брата із залізної клітки й звеліла сідати на візок.

Хлопець сів, а стара відьма відчинила заслінку печі й хотіла заштовхнути свою здобич туди.

Але дзуськи – юнак розчепірів ноги й ніяк не входив у піч.

– Ляж рівно! – grimнула стара на хлопця. – Інакше нічого у тебе не вийде!

Стара знову заходилася ревно заштовхувати хлопця до печі, одначе той підняв ноги вгору і спроба знову не вдалася.

– Чи я тобі не сказала, що ноги повинні лежати прямо! – закричала відьма.

Хлопець зістрибнув з візка й відповів:

– Я не вмю лежати так, як ти хочеш. Покажи, золотенька, як мені вмотитися.

Стара лягла на візок, а юнак тієї ж миті заштовхав її до печі, хряпнув заслінкою ще й дровинякою підпер.

Це сталося так раптово, що з візка чулося лиш верещання.

Хлопець зиркнув у вікно й побачив, що чорти вертаються з полювання.

Старший з них подумав, що то жінка виглядає його, й гукнув:

– Ну, готова смаження? Я страшенно зголоднів!

– Постривай трохи! – обізвався юнак відьминим голосом. – Приходьте їсти, як запряжете мені коней.

Доки чорти клопоталися на подвір'ї та піднімалися на парадний Ганок, старший брат визволив із залізної клітки середульшого, й обидва чорним ходом майнули на подвір'я.

Стрибнули в запряжену двоколку, цьвохнули коней і вихором помчали через каміння й пеньки.

Живими повернулися хлопці до рідного села й заприсяглися більше ніколи в житті не ходити в найми до чортів.

Автор: фінська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/jak-brati-najmituvali-finska-kazka.html>

Казка про сміливу принцесу та зачарованого дракона

Колись дуже-дуже давно жила собі одна принцеса. Звали її Анна, і була вона найменшою та найулюбленішою дочкою старого Короля. Усі королівські піддані також обожнювали маленьку принцесу. Адже вона дійсно була прекрасна, хіба що трохи вередлива та пихата. Ось щось закортить, та хоч зірку з неба діставай, якщо принцеса забажає.

Одного разу Анна заволіла на свій день народження триповерховий шоколадний торт. Довелось скликати усіх відомих кухарів з усього королівства та нашвидкоруч готувати цю чудернацьку шоколадну чудасію. Торт вийшов дуже смачним, але і дуже-дуже великим, тому довелось його їсти усім королівством.

Наступного разу Анні закортіло виростити у королівському саду пальми та бананові дерева. Почувши про таке неподобство, королівський садівник просто зомлів та пролежав без тями цілий місяць. А тим часом з Африки та Єгипту до королівства привезли справжнісінькі пальми, які згодом заповнили увесь королівський сад і перетворили його на справжні джунглі.

Проте найцікавіше та найскладніше Анна вигадала, коли у королівстві збирались святкувати Новий Рік.

– Тату, – сказала вона, – я хочу дракона!

– Що, моя люба? – жахнувся Король. – Може мені почулось? Я ж трохи недочуваю на ліве вухо. Може ти хочеш запустити у небо повітряного змія, чи щось таке?

– Ні! – відповіла Анна. – Тобі нічого не почулась – я хочу справжнього дракона! Хочу! Негайно!

– Який жах, – прошепотіли усі королівські піддані, – дракон! Він же спалить усе королівство!

– Люба моя, а навіщо тобі дракон? – запитав Король.

– У жодної принцеси немає дракона! А у мене – буде! Я його дресируватиму і годуватиму! І це буде мій дракон! Дістань мені дракона! Негайно! – відповіла Анна.

Бідолашний Король не знав, що йому робити, та як виконати бажання молодшої дочки.

– Але, любя моя донечко, я ж навіть не уявляю, де зараз шукати драконів, – сказав він, – у нашому королівстві про них сто років вже нічого не чуто. Та не дуже вони і добрі, і навряд чи їм сподобається, щоб ти їх дресирувала.

– Ох, чує моє серце – лихо буде, – схопився за голову королівський садівник.

Проте Принцеса і чути нічого не хотіла. Навпаки, вона дуже розсердилась на батька та на усіх королівських підданих, які посміли її послухатись.

– Якщо ви такі боягузи, я сама знайду дракона та приведу до нашого королівства! – сказала вона та наказала запрягати їй найкращого королівського коня, щоб вирушити на пошуки дракона.

Сестри та Король намагались її відмовити, проте вперта Принцеса і чути нічого не хотіла. Хоча і вона сама не знала, де шукати драконів, та як вони взагалі виглядають.

Недовго думаючи, Принцеса вирішила навідатись за порадою до старої королівської Відьми. Казали, що вона була дуже лиха і мала б знати, де знайти дракона.

Дорога до хатинки Відьми вела через довгий темний ліс. І хоча Анна була сміливою принцесою, вона все одно трохи злякалась. Ще ніколи в житті вона не від'їжджала так далеко від королівського палацу. Пригорнувшись до Зірочки, найкращого королівського коня, вона перелякано дивилась навкруги, наче очікуючи, що десь з-за дерева несподівано вистрибне дракон.

– Уууух! – і раптом біля Зірочки з'явився величезний сірий вовк.

Проте Анна ніколи у своєму житті не бачила вовків, тому вона подумала, що той і є дракон.

– Як чудово, що ми зустрілись, – сказала вона, – я Вас давно вже шукаю.

– Що? – здивувався вовк. – Мене? Навіщо?

– А Ви дійсно вмієте дихати вогнем? – запитала Принцеса.

– Ні, – відповів вовк.

– І який Ви після цього дракон? – розсердилась Принцеса. – І що з Вами тепер робитиму?

– Я? Дракон? – засміявся вовк. – Ой, не можу! Ой, я й забув, який я голодний! Тобі дуже пощастило, що ти мене так розсмішила! Ой, зараз лусну! Їдь собі, поки я ще добрий!

І Принцеса з Зірочкою відправились далі на пошуки хатинки королівської Відьми. Несподівано біля неї з'явився великий рудий хвіст – це була лисиця. Анна також ніколи не бачила у своєму житті лисиць, і тому цього разу вона вирішила не робити передчасних висновків відносно драконів.

– Доброго дня! – привіталась вона з лисицею. – Як Ваше здоров'я?

– Дуже дякую, та наче нічого, – відповіла лисиця, – а куди Ви вирушаєте, молода пані?

– Та шукаю собі дракона, – позіхнула Анна.

– Дивно, – сказала лисиця, – я пам'ятаю Червону Шапочку, та як вона шукала будиночок своєї бабусі. Пам'ятаю трьох поросятко, які шукали свій дім. Проте, щоб у новорічну ніч шукали драконів, – такого у моєму житті ще не було.

– Тоді, можливо, Ви мені підкажете, як знайти хатинку королівської Відьми? – запитала принцеса

– Ох, краще б ти шукала дракона! Чи відомо тобі, яка ця Відьма лиха? Вона така зла, що коли їсть цибулю, то навіть не плаче! Вона перетворить тебе на жабу та зварить з тебе суп! – відповіла лисиця. – Верталась би ти додому та святкувала б собі Новий Рік.

Проте Анна анітрохи не злякалась. Вона тільки впевнилась, що лихий Відьмі має бути все відомо про драконів. Проте чи погодиться вона їй про них розповісти?

Раптом Зірочка зупинився, і Анна побачила перед собою будинок старої Відьми. Він був дуже старий, занедбаний, і здавалось, що там років триста ніхто давно вже не жив.

Проте Принцеса була вихованою дівчиною, тому вона обережно постукала у двері, сподіваючись, що там все ж таки хтось є. Дійсно, стара лиха Відьма виявилась вдома, вона як раз варила зілля з равликів та ніжок жаб, тому дуже розсердилась, що Принцеса її відволікла.

– Хто ти? Навіщо прийшла до мене? – навіть не привітавшись, запитала Відьма.

– Вибачте, що завдала Вам клопоту, але мені вкрай необхідний дракон, – відповіла Анна, – і я дуже сподівалась, що Ви мені допоможете.

– Я? Допоможу? – запитала Відьма і зловісно засміялась, адже вона же ніколи в своєму житті жодного разу ще нікому не допомагала. От начаклувати щось лихе, перетворити людину на попіл – Відьма добре вміла, а от допомагати – аж ніяк.

– Люба моя, напевно, ти не знаєш, хто я, – сказала Відьма, припинивши сміятись, – тому я тобі пробачаю. А тепер геть з моїх очей, доки я не розсердилась.

– Ні, ні, – запевнила Анна, – мені багато про Вас розповідали... Багато лихого....Тому я вирішила прийти саме до Вас. Я зроблю все, що Ви забажаєте, працюватиму з ранку до ночі, варитиму жаб, але без дракона нікуди не піду.

Відьма з зацікавленістю подивилась на цю дивну дівчину, яка з'явилась до неї у новорічну ніч та вимагає зустрічі з драконом.

Але Відьма була дійсно лиха та підступна, тому вона вирішила піти на хитрість та обдурити Принцесу. Насправді ж вона не збиралась їй допомагати, а вирішила забрати собі її красу та юність. Проте для цього необхідно було зварити зілля, що потребувало часу, тому Відьма дозволила Анні залишитись у себе.

– Добре, – сказала вона, – у мене як раз у стайні є один дракон. Він ще молодий, і з ним стільки клопоту, так що мені вкрай необхідна помічниця! Крім того, мені дуже потрібна служниця, яка б прибирала та готувала для мене, бо я не маю на це часу.

Чесно кажучи, Анна не вміла ні готувати, ні прибирати, проте вирішила не казати цього Відьмі, щоб не розізлити її.

Скільки ж у Відьми було брудного посуду! Три дні і три ночі бідолашна Анна те й робила, що гріла воду та мила неймовірну кількість каструль, тарілок, чашок, казанів та виделок. Три дні і три ночі Принцеса підмітала, мила підлогу, прибирала та прала. І лише на четвертий день їй вдалось хоч одним оком глянути на дракона. Проте той дещо розчарував її – він був якийсь занадто сумний та не звернув на Принцесу жодної уваги.

– Напевно, запишався, що він дракон, – вирішила Анна.

Наступного дня Анна знов навідалась у стайню. Здавалось, нічого не змінилось – дракон сидів собі тихенько зовсім сумний, і тільки сльози котились з його очей. Анні стало так його шкода, що вона не витримала та запитала, чому він такий сумний. Проте дракон промовчав – він не бажав розмовляти з принцесою.

– Ну, от, – образилась вона, – я стільки роблю, щоб звільнити тебе, а ти так невічливо себе поводиш! Сором, та й годі!

Наступного дня принцеса знов завітала до дракона. Вона обов'язково вирішила з ним подружитись.

– Може ти такий сумний через Відьму, – сказала Анна та віддала йому свій носовичок, щоб він зміг витерти сльози, – але я виконую усі її забаганки, тому вона повинна звільнити тебе. Я відведу тебе до свого королівства, тобі обов'язково там сподобається. У мене є такий чудовий сад! Він дуже великий та гарний, так що тобі буде, де жити.

А що ти любиєш їсти? Бо людей я тобі їсти точно не дозволю!

Дракон знов змовчав та ще більше чомусь посумнішав. Принцеса вже почала трохи сердитись на таку його впертість.

– Вперше зустрічаю дракона, – сказала вона, – хоча я взагалі у своєму житті вперше зустрічаю дракона, який сидить собі в стайні, постійно рюмсає та мовчить. А потім ще дивується, що з ним ніхто не хоче спілкуватись!

Анна вже збиралась йти, як раптом Дракон промовив:

– Вимушений тебе розчарувати, Принцесо, але я не дракон.

– А хто ж? – здивувалась вона.

– Насправді я – принц, і мене зачаклувала ця зла відьма, бо я відмовився одружитись з нею, – відповів Дракон.

– Який жах! Який жах, що ти не дракон! – сказала Анна. – І що мені з тобою тепер робити, зачарований Принце?

– Взагалі, дракон з мене дуже поганий, – образився Принц, – а для того, щоб мене розчаклувати, треба вбити лиху відьму.

– Але я не хочу, щоб ти знов перетворився на принца, – сказала Анна, – я прийшла сюди за драконом, та з драконом і піду!

– Як би ти сама була драконом, – розсердився Принц, – то я б залюбки подивився на тебе, як би ти хотіла такою залишитись!

Після довгих суперечок Принцеса погодилась допомогти цьому бідоласі. Цілу ніч вони думали, як же їм здолати лиху відьму. Адже вона була така хитра та підступна, що навряд чи її можна було так легко обдурити.

Тим часом Відьмі вдалося, нарешті, зварити зілля, за допомогою якого вона могла б забрати юність та красу Анни. Їй залишалось тільки вмовити Принцесу випити його, але як?

Тоді Відьма вирішила схитрувати – вона покликала Анну і сказала, що дуже вдячна їй за допомогу. Такої наймилішої та найдобрішої принцеси вона ще не зустрічала, тому за її працьовитість та турботу разом з драконом вона дарує їй чарівний напій. Лише один ковток цього напою дасть змогу Принцесі стати ще вродливішою, ще чарівнішою, ще милішою. Такої найгарнішої Принцеси не знатиме цілий світ.

Анна одразу зрозуміла, що Відьма хоче її отруїти, тому, коли та відвернулася, принцеса непомітно дістала свій носовичок, який був ще мокрим від сліз дракона, та обережно віджала його над келихом. Адже усім відомо, що драконячі сльози здолають будь-яку отруту. Після цього Принцеса підняла келих та зробила маленький ковток.

Відьма очам своїм не повірила, побачивши, що Анна жива та здорова.

– Невже я десь помилилась? – здивувалась вона та нахилилась до величезного казана, у якому варила своє чарівне зілля. – Що з ним не так?

Тоді Принцеса подякувала Відьмі та сказала, що завдяки їй стала ще гарнішою.

З заздрістю подивилась Відьма на Анну, і здалось їй, що вона дійсно стала вродливішою та милішою. Якщо лише один ковток зробив з Принцеси таку красуню, подумала

Відьма, то випивши цілий келих, вона сама стане вродливішою за неї. І, недовго думаючи, Відьма випила отруйне зілля, впала на підлогу та померла.

Проте чари над Принцом не розвіялись, прибігши до стайні, Анна побачила, що він так і залишився драконом. Принцеса навіть зраділа, але Принц – анітрохи.

– Ти мусиш мене поцілувати, – сказав він, – тоді я точно перетворюсь на принца.

– І допоможеш мені знайти іншого дракона? І щоб він був не принцом? – запитала Анна.

– Та я сам його до тебе приведу! – змолвився Принц. – Поцілуй мене нарешті!

Так Принц знову став людиною. Він допоміг Принцесі повернутись додому, де її радісно зустріли батько та сестри, які вже думали, що вона загинула. Цілий місяць святкували у королівстві її повернення.

А навесні, коли до королівства повернулись птахи, та все навкруги розквітло, Принц знову відвідав Принцесу. Щоправда, замість обіцяного

дракона, він запропонував Анні вийти за нього заміж. Спочатку вона трохи розсердилась, що Принц не дотримав своєї обіцянки, та врешті-решт погодилась. Вона теж покохала Принца, та й шукати дракона вдвох стало значно цікавіше.

Автор: Надя Рибальченко

Джерело: <http://kazka.in/fairytales/nadya-rybalchenko/kazka-pro-smilivu-printsesu-ta-zacharovanogo-drakona.html>

Вугляр і ведмідь

Якось один вугляр пішов до лісу палити вугілля і побачив, що назустріч йому суне ведмідь, а поряд з ведмедем кабан.

– Гей, вугляре, я голодний, і я тебе з'їм! – рикнув ведмідь.

– Ой ведмедю, ведмедю, я від тебе не оборонюся, бо вас аж двоє, а я сам один. Тільки ж є в мене з собою обід, то дай мені хоч востаннє наїстися!

– каже вугляр.

Ведмідь йому дозволив. А у вугляра був з собою окраєць хліба і свиняча ковбаса. Попоїв він трохи, кинув і ведмедеві ковбаски. Ведмедю вона припала до смаку, облизався він та й питає:

– Скажи мені, вугляре, а де ростуть такі корінці?

– Е, братику, – каже вугляр, – я б сказав, та не смію.

– Не бійся нічого, – мовив ведмідь, – тільки скажи!

Вугляр показав па дикого кабана і каже:

– Ось із цього вепра, вийшло б чимало таких корінців!

Ведмідь захопив кабана, роздер його і кинув вугляреві:

– Ось тобі свиня, роби з неї корінці!

– Гай-гай, це так просто не робиться, – всміхнувся вугляр. – Для цього треба ще вогню і горшків, та й помитися я ще мушу, бо руки в мене брудні, і корінці тобі не смакуватимуть!

– Ну то йди собі й помийся, – звелів ведмідь.

Вугляр вимив руки в потічку, але не мав чим втертися, тому ведмідь дозволив йому обтерти руки об свій кожух.

Покликав ведмідь свою куму лисичку і послав її по горшки, а тоді ще гукнув свого небожа вовка, щоб той розклав вогонь. Вугляр узяв сокиру і

почав поратися біля здоровенної букової колоди. Надколов її з одного боку, забив у колоду клин.

– Ну ж бо йди сюди, ти в нас силак! Давай сюди передні лапи і допоможи розколоти колоду, – каже до ведмедя.

– Стережіться, дядечку, бо цей вугляр – хитра шельма. Глядіть, щоб він вам чогось не натворив, – гукнув ведмедеві вовк.

Ведмідь на те не зважав, бо дуже йому кортіло попоїсти смачних свинячих корінців, і він щосили помагав вугляреві. Отож вугляр вибив сокирою клин і защемив ведмедеві обидві передні лани в буковій колоді.

– Ой, болить! Ой, тисне! – заревів ведмідь.

– Потерпи, це так і має бути, ти тільки помагай! – каже вугляр.

Потім ухопив важкий дубець, узяв ведмедя за хвіст і як заходився йому латати боки, аж шерсть полетіла.

Заревів ведмідь на весь ліс, а вовк тоді й каже:

– Чи ж я вас, дядечку, не попереджав, щоб береглися вугляра? Чи ж я не казав, що то хитра шельма? І хотів би вам підсобити, але боюсь, що й мені лихо буде, як і вам!

Покинув він вогнище і втік до лісу. Лисичка принесла була горщики, та як побачила, що кумові непереливки, мерщій узяла ноги на плечі.

Ведмідь заприсягнув вугляреві, що не зробить йому шкоди і залишить всього вепра, аби тільки відпустив його живого. Тоді вугляр знову вбив клин у колоду, ведмідь витяг звідти лапи, облизав їх, заревів і сумно пошкандибав до лісу. А вугляреві залишився весь дикий кабан.

Автор: чеська народна казка

Джерело: <https://derevo-kazok.org/vugljari-vedmid-cheska-kazka.html>